Է. ՏԱՐԻ 2012 — ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 22 ՀՈՌԻ 4383 — Հ. Տ. 1 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1890 — Ն. Տ. 13 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1890 — ՀԻՃՐ. 28 ՍԵՊԷՄԲԵՐ 1308 — ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ

20 ՓԱՐԱ

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՐԵՆ ԴՐՈՒՄԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԹԵՐԹՈՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՕՐԱԳՐԻ Գալատիա, Նորատունկեան-խան

آره‌وك غازه‌سی نورادونكيان خانده‌ده‌كی اداره‌سنه‌

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ

ԹԵՐԹՈՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար 100
» » 80
» » 40
Գաւառաց » 20
» » 100
Օտար երկիրներու ..... [illegible]
» » ..... [illegible]

Դուրս գրուելու դրոշակաց համար ներսը 5 Մեջիտիէի վրայ և խմբագրութեան գրասենեակը գրուելու համար դրամի կամ դրոշակի նամակներ

Les manuscrits sont reçus AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 1 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, 1890

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԻՐԵՐ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Հոկտ. 5ին ընտրական հետաքրքրաշարժ պայքար մը տեղի ունեցաւ ի Ռանպույյէ. Այս շրջանակին մէջ անցեալ տարի արմատական մը 5,700ի դէմ 7,500 քուէով յաղթած էր պուլանժէականի մը, որուն պահպանողականք կամ միապետականք ոյժ կուտային իրենց քուէներով. Այս տարի պուլանժէական կամ միապետական ընտրելի չէր ներկայանար, այլ «ոչ-միապետական» պահպանողական մը, Պ. տը Ֆարաման, որ հրապարակաւ յայտարարեց թէ կ'ընդունի զՀանրապետութիւն, իբրեւ օրինաւոր կառավարական դրութիւն երկրին, և կը հրաժարի օրլէանեան թագաւորութեան և պոնափարթեան կայսրութեան վերահաստատման աշխատելէ. Պուլանժէական ձեռնարկութեան ի դերեւ ելնելէն ի վեր, միապետական կուսակցութեան մէկ մասին մէջ փափաք մը կայ Հանրապետութիւնը յարելու իբրեւ օրինաւորապէս հաստատեալ կառավարութիւն երկրին, հանրապետական կուսակցութեան անդամակցելու, և հանրապետական վարչութեան ներքեւ երկրին պահպանողական սկզբամբ կառավարման սատարելու իրենց ազդեցութեամբ ու գործակցութեամբ. Այս չափաւոր միապետականաց մէջ Պ. տը Ֆարաման առաջինն է որ վերջնապէս և հրապարակաւ յարեցաւ Հանրապետութեան, այնպէս որ այսուհետեւ չի կրնար իւր խօսքն ետ առնուլ և Օրլէանեանց կամ Պոնափարթեանց իշխանութիւնը վերահաստատելու աշխատիլ. Ծայրայեղ միապետականք քանի օրէ ի վեր չարաչար կը հարուածեն զՊ. տը Ֆարաման իբրեւ դաւաճան. զի, կ'ըսեն, պահպանողական մը որ օրլէանեան թագաւորութիւնը կամ պոնափարթեան կայսրութիւնը վերահաստատելու չաշխատիր՝ ոճրագործ մ'է. Այսպէս, մտրդ Ֆրանսայի մէջ «պահպանողական» չի համարուիր մինչեւ որ խօսք չտայ երկրին կառավարական դրութիւնն յեղափոխելու, այսինքն՝ Հանրապետութեան տեղ օրլէանեան կամ պոնափարթեան իշխանութիւն հաստատելու.

Հոկտ. 5ի ընտրական պայքարին մէջ Պ. տը Ֆարաման 5,843 քուէ ստացաւ. Արմատական մը 5,730 քուէ չահեցաւ, և երրորդ մը 2,345 քուէ, որով Պ. տը Ֆարաման ընտրողաց մեծամասնութեան քուէն չստացաւ, եւ ընտրութիւնն համեմատականի մնաց. Կը յուսացուէր թէ հանրապետական լրագրիրք հանրապետական ժողովրդեան հրաւէր պիտի կարդային ի նպաստ Պ. տը Ֆարամանի քուէարկել երկրորդ քուէարկութեան մէջ. Բայց ո՛չ այնպէս. Հանրապետականք նախամեծար դատեցին իրենց ընթերցողներն հրաւիրել որ ի նպաստ արմատական ընտրելոյն քուէարկեն, որովհետեւ, կ'ըսեն, Նորադարձ հանրապետականը տակաւին այնչափ չէ հինցած հանրապետական դաւանութեան մէջ որ երեսփոխանական պաշտօնի կարենայ կոչուիլ հանրապետականաց կողմէ. Խե՜ղճ Պ. տը Ֆարաման. պահպանողականք կը հարուածեն զինք իբրեւ դասալիք. հանրապետականք չեն ընդունիր զինք իբրեւ ոչ ըստ բաւականին զղջացած.

Ինչո՞ւ համար հանրապետականք գրկաբաց չեն ընդունիր Նորադարձներն.—Իրաւ է որ միապետականաց ի Հանրապետութիւն յարելովն հանրապետութեան դիրքը կը զօրանայ, բայց նոյն համեմատութեամբ արդի հանրապետական գործիչներուն ալ ազդեցութիւնը և շահը կը պակսին. Միապետական կուսակցութեան մէջ շատ փորձառու, կարող, պերճախօս, բանիրուն մարդիկ են, որք անգամ մը եթէ մտնեն հանրապետական կուսակցութեան մէջ՝ շուտով առաջնակարգ դիրք մը կրնան գրաւել, և կառավարական ու նախարարական պաշտօններու հետամուտ լինել. Ուստի, հանրապետականք այս Նորադարձները մերժելու համար ձեռք ձեռքի կուտան ծայրայեղ միապետականներուն հետ, և ազգն երկու բանակներու բաժնող վիհն ընդ միշտ բաց կը պահեն.

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՔԱՐԻՒՂ

Կաւկասիոյ քարիւղի արտադրիչք դժգոհ են իրենց վիճակէն. թէեւ քարիւղի արտադրութիւնն աւելցած է, բայց շահը պակսած է. 1889ի առաջին վեցամսէին մէջ Պաթումէ արտադրեցաւ 19½ միլիոն փուտ քարիւղ, և ներկայ տարւոյ առաջին վեցամսէին մէջ աւելի քան 24 միլիոն փուտ. Ռուսիոյ գաւառք եւս առաջուընէ աւելի կը գնեն. զի Վոլկա գետին վրայ բանող նաւերը միայն վեց ամսոյ մէջ երկու միլիոն փուտ աւելի փոխադրած են քան անցեալ տարի. Արտադրողք կ'ըսեն թէ իրենց պայմանագրերը դրծադրելու համար միայն կը շարունակեն աննպաստ տուրեւառ մը, և թէ նաւթացայտ հորերու տեարք եւեթ տակաւին շահ մը կ'ընեն. Պարոնայք Նոպէլ որք այսպիսի հորեր ունին՝ վեց ամսոյ մէջ 12½ միլիոն փուտ նաւթ կամ անզուտ քարիւղ հանած են. Բայց վեց ամսոյ միջոցին հանուած 112 միլիոն փուտ նաւթէ 36½ միլիոնն եւեթ ցայտող հորերէ հանուած են.

Թէ տագնապ մը կը տիրէ նաւթային ճարտարութեան մէջ, ակներեւ է սա իրողութեամբ թէ՝ Պաքուի Բ-էյ ռուսերէն լրագրին ծանուցման համեմատ՝ տարւոյս յուլիս ամսուն մէջ միայն 70 գործարանք, այն է՝ նոյն ամսուն Պաքուի մէջ և շրջակայքը գտնուած գործարանաց կէսն, ընդ որս մեծ մասամբ հայ գործարանք, իրենց գործերը դադրեցնելու և հրապարակէն քաշուելու հարկադրուած են. Նաեւ այս պահուս ի Պաքու կան հազարի չափ նաւթաբարձ վակոններ որք պարապ կը կենան.

Ի՞նչ դարման կարելի է տանիլ այս կացութեան. Ռուս լրագիրք կ'ըսեն թէ ուրիշ դարման չկայ բայց եթէ արտադրութեան ծախքերը զեղչել. Նաւթային տագնապին պատճառը նոյն է որով կը տագնապի արմտեաց վաճառականութիւնն եւս ի Ռուսիա.—թղթադրամ բուպլին բարձրանալն, որով օտարազգիք նուազագոյն չափով թղթադրամ վճարելով կը գնեն առաջուան չափով ռուսական բերքեր. Ռուս գործարանատիրոջ համար քարիւղին գինն ինկած է, թէեւ օտարազգի գնորդն առաջուան գինը կամ քիչ մը աւելի կը վճարէ իւր հաշուով. Գործարանատերք տագնապին դարմանը կը տեսնեն անդրկաւկասեան երկաթուղւոյն վրայ փոխադրութեան ծախսուց զ'ըլման մէջ. Ռուս լրագիրք կը պնդեն թէ նաւթն հանելու և զտելու մասին շատ մը ծախսուց խնայութիւնք կան ընելու, ինչպէս Ամերիկացիք ըրած են մեծագոյն ճարտարութեամբ և ձեռներիցութեամբ, որով Կաւկասիոյ նաւթագործներէն աւելի յաջողապէս կազմակերպած են այս շահագործութիւն. Մ[illegible]ոյ նահանգաց մէջ նաւթի արտադրութեան ծախքերը 66 առ 100 համեմատութեամբ նուազած են 14 տարւոյ մէջ. Փոխադրութեան ծախքն եւեթ երկու երրորդ մասամբ պակսած է. Ուստի, 1861էն ի վեր ամերիկեան քարիւղին գինն անհաւասարի համեմատութեամբ նուազած է. Բայց ընդ այս տարօրինակ զեղչմամբ ամերիկեան նաւթագործութիւնը չվնասեաց, և Կաւկասիոյ մէջ ալ չի մեռնիր, եթէ արտադրութեան ծախսուց զեղչմամբ քարիւղին գինն աւելի չափաւորուի.

ԱՓՐԻԿԵԱՆ ՁՈՒՐՃԱԼԻՔ

Պերլինէ հոկտ. 6 թուով առ Թ-էյ. ուղղեալ հեռագրի մը մէջ կը կարդանք հետեւեալ պատմութիւնն, որ ցոյց կուտայ թէ ափրիկեան երկրաց մէջ իշխանութիւնք և սեփականութիւնք ի՛նչպէս մէկ Տէրութենէ ուրիշի մը կը փոխանցին.

Ց'Արեւելեան Ափրիկէ Լամուի անգլ. գեր-հիւպատոս Պ. Սիմընս օգոստ. 17ին ներկայացաւ Վիթուի վեհապետին, և ծանոյց թէ այլ եւս գերման հովանաւորութեան ներքեւ չի գտնուիր, այլ անգլ. հովանաւորութեան տակ մտած է. Որովհետեւ իշխանը չէր հասկնար թէ այս ծանուցմամբ ի՞նչ ըսել կ'ուզուի, Պ. Սիմընս մատիտ մը ձեռքը բռնած ըսաւ. «Նայէ՛, դուն այս մատիտն ես, և գերմանական հովանաւորութեան ներքեւ կը գտնուիս». յետոյ մատիտը միւս ձեռքն առած՝ Պ. Սիմընս շարունակեց. «Հիմա դուն դարձեալ այս մատիտն ես, բայց այսուհետեւ անգլիական հովանաւորութեան ներքեւ կը գտնուիս». — «Ա՛, պատասխանեց իշխանն, «հի՛մա հասկցայ».

Այս կերպիւ ըմբռնելով անգլիական հովանաւորութեան նշանակութիւնը, Վիթուի վեհապետը պահանջուած 1,000 դոլարներն և զանազան դիւրութիւնները զլացաւ գերման Պ. Քիւնցէլի, յայտարարելով թէ պէտք է դիր մը բերէ Անգլիացիներէն. Պ. Քիւնցէլ մերժեց, վեհապետը բարկացաւ, և հետեւանքն եղաւ բովանդակ գերման խմբին փճացումն, ինչպէս պատմեցինք արդէն. Ըստ նորագոյն վկայութեանց, Վիթուի վեհապետը Պ. Քիւնցէլի և իւր մարդոց զէնքերը ժողվելու հրաման տուեր է. Պ. Քիւնցէլ չէ հաւաներ, և զարկեր սպաններ է պահակ մը. Ասոր վրայ Վիթուի զօրքերը Գերմանաց վրայ ինկեր են.

Ի ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Զինուորական խնդրոց վրայ Վիլհէլմ Բ. այնքան հաստատուն կարծիքներ ունի որ պատերազմական նախարար Զօր. ֆոն Վէրտի տիւ Վէրնուա, ինչ ինչ խնդրոց վրայ տարակարծիք գտնուելով, հրաժարական տալու հարկադրեցաւ, և իրեն յաջորդեց Զօր. ֆոն Քալթենպորն—Մթախաու, որուն տեղ Կայսեր քեռայրը՝ Սաքս-Մայնինկէնի գահաժառանգ իշխանը՝ կայսերական պահակազօրաց Բ. բաժնին զօրապետ պիտի անուանի. Կը յուսացուի թէ պատերազմական նոր նախարարը Ռայխսթակի առջեւ իւր նախորդէն աւելի ատենաբանական կարողութիւն ցուցնէ զինուորական ծրագրերը պաշտպանելու.

—Լիբքնեխտպուրկի մեծ-դքսութեան Մարիէնթալ քաղաքին մէջ կրթարան մը կը հիմնուի գերման միսիոնարներ պատրաստելու Արեւելեան Ափրիկէի գերմանական տուցուածոց համար.

—Գործաւորական խնդիրն ամեն ժամանակէ աւելի եռանդեամբ յառաջ կը տարուի Դերմանիոյ մէջ, ուրեք ուրեք զանազան միջադէպներով և արկածներով. Կառավարութիւնը թէեւ չնորոգեց ընկերվարականաց վերաբերեալ օրէնքը, բայց օրինական կարգապահութեան շրջանակէն դուրս ելնող գործաւորներն ու գործաւորապետները պատժելու չի թերանար.

ՀՆՏԱԽՏՆ Ի ՍՊԱՆԻԱ

Թէեւ հանրային առողջութիւնը գոհացուցիչ չէ Սպանիոյ մէջ, բայց նաեւ երկիւղալի չէ. Հնտախտն Սպանիոյ մէջ ծանր համեմատութիւններ չառաւ, և բուն ասիական հնտախտին չափ արշաւասոյր չտարածեցաւ. Հինգ ամսէ ի վեր իւր զոհերը կ'ընէ Սպանիոյ մէջ. և այս հինգ ամսոյ միջոցին 5.000 անձինք բռնուելով, գրէթէ կէսը մեռան. Բաց ի Թոլէտոյէ, ուր 500 անձինք բռնուեցան, հնտախտը ճարակեցաւ արեւելեան եզերաց վրայ, ի Վալենցիա մանաւանդ. Մատրիտի մէջ հնտախտի դէպք չպատահեցաւ, բայց ծաղիկ և կեղծմաշկութիւն մեծ կոտորած կ'ընեն, մանաւանդ տղայոց մէջ. Մեռելոց համեմատութիւնը միշտ բարձր է ի Մատրիտ, բայց այժմ ահռելի կերպիւ շատուոր են մեռնողներ ի Մատրիտ. Պատուաստն որոյ դէմ երբեմն սաստիկ հակառակութիւն կար Սպանիոյ մէջ, ժամանակ մ'ի վեր շատ ընդհանրացած է հոն, թէեւ օրինաւոր պարտաւորիչ չէ.

ԱՒՍԾՐԻԱ-ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ

Հունգարիոյ Արատ քաղաքին մէջ 1849 հոկտ. 6ին գլխատուած էին 13 մաճառ զօրապետք. Անցեալ շաբթուն հոկտ 6ին, քաղաքային պատերազմի այս դէպքին ի յիշատակ արձանի մը բացման արարողութիւնը կատարեցաւ, ի ներկայութեան խուռն բազմութեան և մաճառ երեւելեաց. Արատ քաղաքը չքի զարդէս զարդարուած էր դրօշներով. Հունգարիոյ ամեն կողմերէն պատգամաւորութիւնք եկած էին, որք իրենց հետ 500է աւելի պրսակներ բերած էին, զորս արձանին վրայ դրին. Պրսակներէն մին նուիրած էր Հունգարիոյ Երեսփ. ժողովոյն նախագահն. Արձանն է իդեալ դէմք մը որ կը ներկայացնէ զ«Հունգարիա», և շուրջը շարուած են 13 զօրապետաց դէմքերը. Գեղարուեստական հոյակապ գործ մ'է սա. Յետ պաշտօնական արարողութեան, ձայնադիր մը մէջ տեղ դրուեցաւ, որ երբ շարժեցաւ, լուեցան ինչ ինչ խօսքեր զորս 1848-49ի երեւելի ազգապետը՝ Լուի Քոշութ՝ այս առթիւ արտասանած է իւր բնակավայրին մէջ յիտալիա. Լեհ պատգամաւորութիւնք եւս ներկայ էին այս արարողութեան.

ՄԱՅՐԱՊԵՏԱՆՈՑՔ ԻՏԱԼԻՈՅ

Նափոլիէ կը հեռագրուի անգլ. լրագրաց, հոկտ. 6 թուով.

«Ցասն մայրապետք եւս արձակեցան Նափոլիի «կենդանւոյն թաղուած ներու մայրապետանոցին» ստորերկրեայ բանտերէն, որք այս օրերս դատական նախարարին հրամանաւ բացուեցան. Այս արձակելոց մէջ են ութ մանկամարդ աղջիկներ որք բանտարկուած էին հակառակ իրենց կամաց, հրամանաւ իրենց ծնողաց. Ոստիկանութեան հրաման տրուեցաւ այցիլ Հարաւային Իտալիոյ այն ամեն մայրապետանոցներն որք փակ են հասարակութեան առջեւ.

«Կարդինալ Սանֆէլիչէ այսօր Նափոլիէ Հռոմ գնաց, Պապէն հրահանգ ընդունելու այս խնդրոյ վրայ. Այս յայտնութիւնք անհուն սրտայուզութիւն յառաջ բերին.»

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՄԱՔՍԱՅԻՆ ՕՐԷՆՔ

Հոկտ. 6էն սկսեալ (որ է Մաք Քինլիի մաքսային օրէնքին գործադրման թուականն) օտար երկիրներէն յԱմերիկա մուծեալ ամեն ապրանաց գիները վրայ դրին՝ մաքսերուն բարձրացման համեմատութեամբ. Այն վաճառականք որք արդէն հին սակագնով մթերած էին այն ապրանքներ՝ մեծ շահեր կ'ընեն բնականապէս.

—Հոկտ. 6ին Նիւ Եորքի մաքսային պաշտօնատունն այնքարհի վրայ ամենէն յուզեալ վայրն էր. Վաճառականք, միջնորդք, գործակատարք խռնած էին հոն արշալոյսէն ի վեր՝ հասկնալու համար թէ շաբաթ գիշեր և կիւրակի օր հասած յոգենաւերով իրենց եկած վաճառքը նոյն օր (երկուշաբթի) առաջուան մաքսով պիտի կրնա՞ն հանել մաքսատունէն. Պաշտօնեայք մաքսային մնուկին համար ո՛ր մեկնութիւն աւելի նպաստաւոր է՝ այն մեկնութիւնը կուտային օրէնքին, յորմէ վեճեր, բանակռիւներ ընդ մէջ վաճառականաց և մաքսային պաշտօնէից. Հոն ըլլալու էր այն օր՝ քաղաքավար Ամերիկացւոց լեզուն լսելու համար. Այն վաճառականք որք իրենց վաճառաց ցուցակները կամ «ֆաքթուրներն» ընդծղմեայ պարանով հեռագրել տուած էին, յաջողեցան շաբաթ օրուընէ արձանագրել տալ մաքսային պաշտօնէից, և երկուշաբթի հանգիստ սրտով առին վերջին իրենց ապրանքն՝ հին սակագնոյն համաձայն մաքս վճարելով, և շահելով տարբերութիւնն, որ յոյժ մեծաքանակ էր ոմանց համար. Օրինակի համար, բրդեղէն բերել տուող վաճառական մը նոյն օր միայն 3,000 անգլ. ոսկի տարբերութիւն շահեցաւ. Կառավարութիւնն ալ 200,000 անգլ. ոսկի շահեցաւ քանի մը մեծ շոգենաւերուն մառախուղի պատճառաւ շաբաթ օր չհանելէն. Վաճառականք ոմանք մաքսերուն յաւելումն այնքան ծանր դտան որ որոշեցին մաքս չվճարել, և իրենց ընդունած ապրանքներն ուղղակի Քանատա կամ այլուր ղրկել.

* * *

Սպասուած ժամուն հասնող շոգենաւուց նաւապետներուն եռանդագին ընդունելութիւնք եղան. Շաբաթ երեկոյ ամերիկեան մաքսատունք միջօրէէն ետքը ժամ կին կը փակին. Բացառաբար, նախընթաց շաբաթ օր մինչեւ կէս գիշեր (ժամ 12) բաց թողուեցան. Ժամ կէն մինչեւ 12 հասնող շոգենաւուց մէջ վաճառք ունեցողներ մաքսի տարբերութիւնը կը շահէին. Վաճառական մը 200 անուն կարուած գգեստեղէն կը սպասէր, և հին մաքսին և նորին տարբերութիւնն՝ այս մարդուն համար՝ 8.000 անգլ. ոսկի էր.

Ճիշդ ժամ 4 ին Սէրէ ով Զիւռէ հասաւ Նիւ Եորք. Վաճառաց տէրերն անմիջապէս սրընթաց փոքր շոգենաւով մ'ընդառաջ ելան, և նաւապետն առին բերին մաքսատունն, ուր «Հուրրաներու» փոթորիկով մ'ողջունուեցաւ, և իւր շոգենաւուն ժամանումը պաշտօնապէս յայտարարեց մաքսային իշխանութեանց, որք հետեւապէս հին սակագնով ընդունեցին այն մեծ շոգենաւուն պարունակած ամեն վաճառքը. Քիչ ետքը շոգեպինդ կուգար կը հասնէր Ռեկ-ըս-ս շոգենաւը. Նոյն ցոյցեր.— Այլ կարեւորագոյնն էր Էիր-ըֆհակայ շոգենաւը. Պիտի հասնէ՞ր ճակատագրային վայրկենին, թէ հետեւեալ օրուան պիտի մնար. Քանի օրէ ի վեր մեծաքանակ գրաւներ կը գրուէին. Վերջապէս, կէս գիշերէն մէկ ժամ յառաջ հասաւ. Նաւապետն ալ կէս գիշերուն (ժամ 12ին) ճիշդ մէկ վայրկեան մնացած շնչասպառ կը վազէր կը հասնէր ի մաքսատուն, և իւր ոսկեմեծար յայտարարութիւնը կ'ընէր հետաքրքիր և անհամբեր հասարակութեան մը ծափահարութեանց մէջտեղ, որ մեծապէս կ'ուրախանար մաքսատան անյաջող կոկորդէն քանի մը հազար ոսկի եւս այս գիւցազնական հնարքով կորզելուն համար.

---

50 (–

ԹԵՐԹՈՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԷՄԻԼ ՌԻԹՊՈՒՌ

ԽԵԼԱԳԱՐԸ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

ԱՆԿՈՒՄԸ

Օռօռ ոտքի ելաւ, երիտասարդին ըսելով.

—Հետս եկէ՛ք.

Ու առաջնորդեց զայն պարտիզին մէկ կողմը, քառակուսի փոքրիկ հողակոյտի մը առջեւ, ծաղիկներով շրջուեալ.

—Հո՛ս է, ըսաւ ցած ձայնով.

—Հո՞ս, կրկնեց մարգիզը, չհասկցողի մը պէս, ի՞նչ կայ.

—Գերեզմանը, պատասխանեց աղջիկը.

—Ի՞նչ գերեզմանը.

—Չի հասկցա՞ք.

—Դեռ ո՛չ.

Ծաղկոտի աղջիկը ոտքի ելաւ, բրիչ մը առաւ, անոնցմէ զորս կը գտնեն մանկանց համար, ծնրադրեց, եւ երկիւղածութեամբ սկսաւ հողը փորել.

Երբ տասնը հինգէն քսան հարիւրորդամեդր խորութեամբ ծակ մը բացաւ, մարգիզը տեսաւ որ արծաթապատ մեծ տապղ, արդիկ մը երեւան կ'ելլէր. Օռօռ մնացեալ հողն ալ մէկ կողմ ըրաւ, արկղիկը դուրս հանեց ծակէն եւ բացաւ զայն. Արկղիկին մէջ, որ պատուած էր սպիտակ անդուսով, սպիտակ մետաքսի կտոր մը կար՝ ծալուած եւ պատանքի ձեւով դրուած.

Երիտասարդն յստակ կերպով տեսնելու համար, ծռեցաւ. Օռօռ բացաւ մետաքսի կտորը.

—Կը տեսնէ՞ք, ըսաւ, միշտ ցած ձայնով.

Երիտասարդին աչաց առջեւ պարզուած էին տասներկուքի չափ ըզգէներ, զանազան մեծութեամբ ու կերպ կերպ գոյներով, ու քանի մը թիթեռնիկներ որոց թեւերը փոշիի պէս կը թափէին.

Ցանկարծ, ծաղկոտի աղջիկը սուր ճիչ մը արձակեց.

—Դարձեալ մրջիւն մը, ըսաւ ցաւագին ձայնով մը. այս չար մրջիւններն են որք կ'սպաննեն իմ թիթեռնիկներս ու ըզգէներս. Տեսէ՛ք, յարեց տխրութեամբ, մեռած են, այլ եւս չպիտի տեսնեմ անոնց ծաղկի մը վրայ քնանալն ու ցողի կաթիլի մը մէջ թաթխուիլն.... Խե՜ղճ թիթեռնիկներս խե՜ղճ ըզգէներս.

Եւ սկսաւ արտասուել ու հեծեծել.

Մարգիզն՝ անշարժ կեցած, անոր կը նայէր ապշութեամբ.

Վայրկեան մը ետքն, Օռօռ մետաքսին ծայրերը միջատներուն վրայ բերաւ նորէն, փակեց արկղիկը՝ կամ լաւ եւս ըզգէներու դագաղը, փոքրիկ փոսին մէջ զետեղեց զայն ու նորէն թաղեց. Այս ընելէն ետքը, ոտքի ելաւ եւ աչքերը սրբեց պատիսդէ թաշկինակով մը.

Միւսնոյն վայրկենին, խոշոր թիթեռնիկ մը, թաւշանման թեւերով, կարմրօրակ ու դեղնօրակ, անոր առջեւէն անցաւ ու գնաց հանգչիլ ծաղկի մը վրայ.

—Ա՜հ, ա՜հ, գոչեց մանկամարդ աղջիկը խօսքը թիթեռնիկին ուղղելով, եկա՞ր նորէն. Երէկ չի տեսայ զքեզ. ո՞ւր էիր.

Ցօսած միջոցին, թիթեռնիկին մատեցած էր որ երեսրելով տատանելով ծաղկին վրայէն վարդի մը վրայ անցաւ.

Այն ատեն Օռօռ երիտասարդին դարձաւ.

Լալէ ու հեծեծելէ յետոյ, հիմակ ալ կը ծիծաղէր.

Արիէն տարօրինակ նեղութիւն մը կզգար. Ցանկարծ լոյս մը ծագեցաւ մտքին մէջ. Սարսռաց եւ այնպէս մը եկաւ իրեն որ սիրտը կը խորտակուէր.

—Օ՜հ, մտածեց, ապո՜ւշ է եղեր, ապո՜ւշ.

ԻՋ

ՀԱՄՐ ԿԻՆԸ

Վէրվիէնի մարգիզը սոսկալի կերպով գունատած էր. արտասուելու փափագունէր կարծես. Օռօռ՝ զարմանքէն չկրնալով խօսիլ՝ անոր երեսը կը գնէր. Ասով հանդերձ մատենայով և ձեռքն անոր բազուկին վրայ դնելով.

—Ի՞նչ ունիք, հարցուց.

—Բայց ոչինչ, պատասխանեց մարգիզը.

—Այնպէս մը կ'երեւի ինձի որ աչքերնուդ մէջ արցունք կայ.

—Մ՛չ, ո՛չ, կը սխալիք.

—Ուրախ եմ սխալելուս.

Զայս ըսելով, մարգիզին ձեռքէն բռնեց.

—Եկէ՛ք, եկէ՛ք, ըսաւ.

—Ո՞ւր կը տանիս զիս.

—Տուն.

Ցառաջացան այն ծառուղիէն որուն մէջ կը գտնուէին եւ շատ չանցած հասան հին չէնքին առջեւ որուն դուռը բաց էր. Քարէ չորս աստիճաններէն վեր ելան ու քանի մը քայլ առին երրանցքին մէջ. Օռօռ կեցաւ դրան մը առջեւ, բացաւ զայն, և երկուքը մէկտեղ մտան ընդարձակ սրահ մը որ երկու մեծ պատուհաններէ լոյս կ'առնուր.

Կահաւորումը, թէեւ շատ հին ու անսեթեւեթ, հոխ էր սակայն. Բազմոցը, թիկնաթոռներն, ամենքն ալ ծածկուած էին հին օթոցներով. Նմանօրինակ օթոցներ կախուած էին նաեւ պատուհանաց երկու կողմէն, քովնտի վեր առնուած. Պատերն, որք մութ գոյն թղթով մը պատուած էին, տխրութիւն մը կը սփռէին այս վանական բնակարանին վրայ, զոր չէին յաջողած պայծառացնել վենետիկեան երկու խոշոր հայելիներ ու քանի մը սքանչելի նկարներ զորս տարիները խորշոմեցուցած էին իրենց ոսկեզօծ հին շրջանակներուն մէջ. Զըմիէնին մտաւ, որ շատ կը նմանէր դեռ մինչեւ մեր օրերը կարգ մը գղեակներու մէջ տեսնուածներուն, դրուած էր դաշնակն, երաժշտական տեսարերով ծածկուած. Սեղանի մը վրայ, սրահին մէջտեղ, նկարներու ալպոմ մը, աշխարհագրական քարտէս մը, բուսաբանական գիրք մը եւ Գիւֆոնի Հանքաց բնական Պատմութիւնը կային. Թորը, երկու պատուհանաց հանգչէպ, կը տեսնուէին անկողին մը, որուն վարդագոյն մետաքսէ եզրերը, ծանրագին ու փառաւոր ժանեակով մը բանուած, եզական հակապատկեր մը կը ներկայացնէր սրահին միւս կահկարասեաց բաղդատմամբ.

Շուրջը արագ ակնարկ մը սեւեռելէ յետոյ, մարգիզն աչքը յառած էր հանգըստեան անկողնոյն վրայ.

—Երբ կը յոգնիմ, ըսաւ Օռօռ, բան մը որ երբեմն կը պատահի ինծի, մանաւանդ ամառը, սաստիկ տաքերու միջոցին այնտեղ կը հանգստանամ.

—Այս խեղճ աղջիկը ինչպէ՞ս կրնայ ապրիլ այստեղ, այս բանտի պէս բնակարանին մէջ, կը մտածէր մարգիզը. Կը հասկնամ, աւա՜ղ, ո՛չ մէկ իրաւ ունի, ո՛չ մէկ բանի կը փափագի, իր շնչած ոգը բաւական է իրեն. կը շատանայ աչքին առջեւ գտնուածը տեսնելով. միտքը, ուղեղին խորը կաշկանդուած, գրեթէ մարած, չի կրնար այս պատերէն անդին անցնիլ.

Եւ ակամայ, սա խօսքերը շրթանցը վրայ կուգային.

—Ապո՜ւշ է, ապո՜ւշ.

Եւ կ'զգար որ անթաքցուելի անձկութիւն մը կը պատէր զինքը.

Մանկամարդ աղջիկը նստաւ բազմոցին վրայ եւ իրեն ալ նշան ըրաւ որ քովը նստի.

Այդ աղջիկն՝ որուն խօսուածքը, ձեւերն ու գաղափարներն անսովոր էին, առաջին վայրկեանէն խորհրդաւոր ներգործութիւն մը կ'ընէր մարգիզին վրայ, տեսակ մը կախարդիչ ազդեցութիւն. Օռօռի անձնական գեղեցկութեան մէջ, անոր տգիտութեան, անոր ընտանութեան, անոր եզական միամտութեան մէջ անբացատրելի հրապոյր մը կար որուն կարելի չէր դիմադրել եւ պէտք էր համակերպիլ.

—Արիէն, եկէ՛ք կ'ըսեմ, գոչեց երիտասարդին.

Մարգիզը՝ տղու մը պէս խելոքիկ, անոր հնազանդելու վրայ էր, երբ դուռը բացուեցաւ յանկարծ. Բարձրահասակ եւ հուժկու կին մը, որ քառասուն հինգէն յիսուն տարեկան կ'երեւէր, սրահէն ներս մտաւ. Ի տես երիտասարդին, կնոջ դէմքը վայրագ կատաղութեան երեւոյթ մը առաւ. Ճակտուն վրայ ցցուեցան իր մոխրագոյն մազերը. աչքերը խոշոր բացուեցան, բոցավառեցան ու սկսան մթին փայլեր արձակել. երկար, բիրտ, սոսկալի ձայն մը, կատաղի գազանի մը մռնչիւնին նման, ելաւ կոկորդէն. Դէպ ի չքմիներն ցատքեց, յոսկի մը ոստմամբ, ուրիշ գիշերներու հետ պատէն կախուած դաշոյն մը առաւ, պատեանէն հանեց զայն, նորէն մռնչիւն մը արձակեց և աչքերն հրավառ, բազուկը վեր առած, ահռելի երեւոյթով մը մարգիզին վրայ յարձակեցաւ.

(Շարունակի

ԱՋԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կեդրոնական Ասիոյ ռուսական նոր գրաւուած երկիրներու մէջ Հայերու թիւն հետզհետէ կը շատնայ. վաճառականութեան մեծ մասն արդէն Հայերու ձեռքն անցած է. Ի Մերվ, Հայերու թիւն այնչափ շատցած է որ պէտք տեսած են իրենց համար եկեղեցի մը ունենալու. եկեղեցւոյ համար հարկ եղած դրամն հաւաքուած է արդէն, և շինութեան ձեռնարկուած.

Ստացանք Դպրոցասէր Տիկնանց Ընկերութեան վերջին տարեշրջանին (1889 մայիս 1է ցվերջ ապրիլի 1890) հաշուեկշիռն, ուսկից կ'երևի թէ նոյն տարեշրջանին մէջ ընկերութեան ընդհանուր հասութից ղումարն եղած է 62116 ղրշ. 30 փրչ., որուն 44729 ղրշ. 30 փարան ծախք եղած ըլլալով, դրամապահին քով կը մնայ 16200 ղրշ., ապառիկ 439 և Մնտուկը պատրաստ դրամ 748 ղրուշ.

ՀԱՐՍՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Այս շաբաթ գիշեր տեղի ունեցաւ ի Գնալը կղզի՝ Իկիտպաշեանց բնակարանին մէջ, ի ներկայութեան երկուց կողմանց բարեկամաց, Միացեալ ընկերութեանց քարտուղար Լեւոն էֆ. Հաճեանի հարս Նախասուութիւնն ընդ Ազն. Օրիորդ Թիրգա Մրտիկեանի, եղբարդուստր հանգուցեալ Աասպա աղայի Իկիտպաշեան.

ՄԱՍԻՍ

ՀԱՆԴԷՍ ԿԻՍԱՄՍԵԱՑ

ՄԱՍԻՍի հոկտեմբեր 1 թիւն, որ այսօր հրապարակ եւած, է կը բովանդակէ.

ԳՐԻԳՈՐ ՁՕՀՐԱՊ. Մեծաշ Տէր. Նորավէպ.

ԳՐԻԳՈՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ. Անտեղի կատակ Հայի «Եսոյ» վրայ.

ԱԼԻՍԱՆ. Վերգինէ. Ոլորակ.

ԼԵՒՈՆ ԲԱՇԱԼԵԱՆ. Զէրքէզներու կեանքէն.

ԱԼԻՍԱՆ. Սեննակը. Բերթուած Մոռիս Թոլլինայի.

ՀՐԱՆԴ. Պանդուխտի կեանքէն.— Ճամբորդներ, հողէ ծրարներ.

ՖԱՆԹԱԶԻՕ. Հանդիպումը.

Կիւլպէնկեան գերդաստանը իւր շնորհակալութիւնը կը յայտնէ ամենանոնց, որք հաճեցան ներկայ գտնուիլ Մեծ. ԹՈՐՈՍ ԷՖԷՆԴԻ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆԻ յուղարկաւորութեան հանդիսին, որ տեղի ունեցաւ ուրբաթ օր Կէտիկ Փաշայի եկեղեցւոյն մէջ, և այս առթիւ իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին.

Սամսոնի ազգային վարժարանի համար՝ գոհացուցիչ ամսականով վարժուհի մը կ'ուզուի, առաջնակարգ համարուելու չափ Հայկաբանութիւն, Թուաբանութիւն, Աշխարհագրութիւն, կարելի եղածին չափ Գաղղիերէն, Բնագիտութիւն Աստղագործութիւն գիտցող, և որ ամենակարեւորն է պարկեշտ և միանգամայն իւր հետ ունենալով, քոյր, մայր կամ ամուսին. Մի օգնական վարժուհի մը ևս կ'ուզուի կառավարչութեան համար, ընթերցանութեան և աստղագործութեան ալ օգնելու.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԲԱՆԹՈՒԹԻՒՆՔ

Առեւտրական և հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան Մէջթուպճի անուանեցաւ նոյն նախարարութեան Մէջթուպճիի օգնական Ճէմալ պէյ, որուն իւրայի առաջին աստիճան տրուեցաւ այս առթիւ.

Սէլանիկի նահանգին վերաքննիչ ատենին ընդհանուր դատախազ անուանեցաւ Ազիզ պէյ, նախորդ նախագահ պատժական ճիւղի վերաքննիչ ատենին Կարնոյ և նախկին շրջանաւարտ Իրաւագիտական վարժարանին.

Նոյն նահանգին վերաքննիչ ատենի պատժական ճիւղին նախագահ անուանեցաւ Ասաֆ պէյ, նախագահ պատժական ճիւղի վերաքննիչ ատենին Ատանայի.

Ատանայի վերաքննիչ ատենի պատժական ճիւղին նախագահ անուանեցաւ Շիւքրի էֆէնտի, նախագահ պատժական ճիւղի վերաքննիչ ատենին Սելանիկի.

Սէլանիկի նախնական պատժական ատենին նախագահ անուանեցաւ Սիւլէյման Նաիմ էֆէնտի, նախագահ պատժական ատենին Սարուխանի, և նմա յաջորդեց Ասրմ պէյ՝ նախագահ նախնական պատժական ատենին Սէլանիկի.

— —

Իլր. ԴՈՒՌՆ

Նախարարաց խորհուրդն, որ շաբաթ օրը յարտասովոր նիստ գումարած էր ի Բ. Դուռն, երէկ ևս ի նիստ գումարեցաւ և մինչեւ ուշ ժամանակ կարեւոր խնդիրներով զբաղուէ յետոյ իւր խորհրդակցութեանց արդիւնքը տեղեկագրով մը մատոյց Վեհ. Սուլթանին.

—Նախարարաց խորհուրդն յետոյ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսն ու Արտաքին գործոց Վսեմ. Նախարարը պահ մը խորհրդակցեցան.

—Աւստրիական դեսպան Պառոն տը Բալիչէ շաբաթ օրը Բ. Դուռը գնաց և տեսակցեցաւ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին հետ.

ՄԷՔԼԷՆՊՈՒՐԿԻ ԴՈՒՔՍԸ

Շաբաթ օրը կայս. պալատն մէջ շքեղ հացկերոյթ մը տրուեցաւ ի պատիւ Մէքլէնպուրկի Դուքսին ու Դիւքսուհւոյն.

Բարձրաստիճան հիւրերը նոյն օր ժամ 6 1/2ին յատուկ շոգեմակոյկներով Քասէրէը զբօսանաւէն Տոլմա Պաղչէի պալատան պարտէզն ելան ուրկից պալատական կառքերով կայս. պալատ դնացին. Առաջին քառաձի կառքին մէջ կը գտնուէին Մէքլէնպուրկի Դիւքսուհին և Թերմանիոյ դեսպանին աղջիկն, որոց դէմը նստած էին Դուքսն և իրենց հիւրամեծար Ֆէրիդ Ահմէտ Ալի փաշա, իսկ միւս կառքերուն մէջ Դուքսին հետեւորդք.

Կայս. պալատն առջեւ կը գտնուէին պալատական նուագածուաց խումբն ինչպէս նաեւ զինուորաց գումարտակ մը, որք բարեւի կեցած էին. իսկ պալատան դրան ներսի կողմը կայս. թիկնապահք և պալատական ալ պայտօնեայք.

Բարձրաստիճան հիւրերը պահ մը հանգիստ առնէ յետոյ Վեհ. Սուլթանին ներկայանալու պատիւն ունեցան. Դուքսը Ն. Վեհափառութեան ներկայացուց իւր հետեւորդներն և յետոյ առաջնորդուեցաւ ընդունելութեան սրահն. Քիչ յետոյ Վեհ. Սուլթանն այդ սրահը գնաց և փոխադարձ այցելութիւն տուաւ բարձրաստիճան հիւրերուն.

Ժամ 8 1/2ին սկսաւ սեղանը որ տեւեց մինչեւ 9 1/2. Կայս. պալատան նուագածուաց խումբը դ եղեցիկ կտորներ նուագեց. Թարգմանի պաշտօնը կատարեց արաբողպետ Միւնիր փաշա.

Հացկերոյթի պահուն Վեհ. Սուլթանն Օսմանիէի ականակուռ պատուանշանը նուիրեց Մէքլէնպուրկի Դուքսին և առաջին կարգի Նէֆիգաձի պատուանշան՝ Մէքլէնպուրկի Դիւքսուհւոյն, ինչպէս նաեւ այլ և այլ կարգի պատուանշաններ Դուքսին հետեւորդաց.

Սեղանին ներկայ էին նաեւ Արտաքին գործոց Նախարար Սայիտ փաշա, արքունեաց հրամանատար Օսման փաշա, կայս. պալատան առաջին քարտուղար Սիրէյա փաշա, կայս. ադթիկնապահք Տէրվիշ, Ֆուատ ու Շաքիր փաշաները, Վեհ. Սուլթանի բժշկապետ Մավրոեէնի փաշա, դերմանական դեսպան Պ. տը Բատովիձ, կինն, աղջիկները, դեսպանատան խորհրդականն ու առաջին թարգմանը, ռուսական դեսպան Պ. Նէլիւոֆ իւր առաջին թարգմանին հետ, կայս. առաջին թիկնապահ Մէհմէտ փաշա եւ կայս. թիկնապահ Ֆէրիդ Ահմէտ Ալի ու Ռիզա փաշաները.

Հացկերոյթէն յետոյ, Դուքսն ու Դիւքսուհին կրկին անգամ արժանացան Վեհ. Սուլթանի մասնաւոր մեծարանաց, յետ որոյ հրաժեշտ մատուցանելով Ն. Կ. Վեհափառութեան, կայս. պալատէն մեկնեցան ի Տոլմա Պաղչէ եւ անտի իրենց շոգենաւը դարձան.

* * *

Դուքսն ու Դիւքսուհին այսօր կը մեկնին մայրաքաղաքէս.

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆՆ

Ֆրանսական դեսպանն ու Մանդէպկէլիօ կոմսուհին, որք Տիւբէռռէ դերծովակալին ընկերացած էին մինչեւ ի Պէշիկա, շաբաթ օրը մայրաքաղաքս դարձան դեսպանատան պահակ Բէրէրէ շոգենաւով և ուղղակի Թարապիոյ ամարանոցը գնացին. Բէրէրէն ամբողջ օր մը մնացած էր ի Տարտանէլ, փոթորկալից օդերուն պատճառաւ.

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ՄՆՏՈՒԿԸ

Երեկի թուրք լրագիրք հեռեւեալ կերպիւ կը պատմեն Պոլսոյ Ապահովութեան Մնտուկի Նախորդ տնօրէն Սիւպհիքատէ Սիւլէյման պէյի պաշտօնանկութիւնը.

Առեւտրական Նախարարութիւնը Նկատողութեան առնլով Նախորդ տնօրէն Սիւլէյման պէյի Նոյն Մնտուկի յանձնմանման մէջ ունեցած կանոնազանցութիւնը, խնդիրը մատուցած էր Բ. Դրան.

Նախարարաց խորհուրդը նկատողութեան առնլով այդ տեղեկագիրը, յետ խորհրդակցութեան, որոշեց պաշտօնանկ ընել Սիւպայիքատէ Սիւլէյման պէյն և նմա յաջորդ կարգել Էօմէր պէյն, որոյ հաւատարմութիւնն ու ուղղամտութիւնը փորձուած են կայս. կառավարութեան համար.

— —

ՍԸՐ ԷՏԿԱՐ ՎԻՆՍԸՆԴ

Օսմ. կայս. Պանքայի ընդհանուր տնօրէն Սըր Էտկար Վինսընդ և տիկին Էլէն Վինսընդ երէկ մայրաքաղաքս ժամանեցին և ուղղակի կայս. պալատ երթալով երկրորդ սենեկապետ Հաճի Ալի պէյի միջոցաւ արժանացան Վեհ. Սուլթանի մեծարանաց.

— —

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՑՐԻՃԼ

Շիրքէթի Խայրիյէի բաժնետերաց ընդհանուր ժողովը թէեւ շաբաթ օրն ի նիստ պիտի գումարուէր, սակայն այդ նիստ տեղի չունեցաւ, որովհետեւ Նախագահը՝ Առեւտրական և Հանրօգուտ շինութեան Նախարար Բաիֆ փաշա՝ նոյն օրը գումարեալ Նախարարաց Խորհուրդին ներկայ գտնուելով, բացակայ էր. Հետեւաբար Շիրքէթի բաժնետերաց նիստը յետաձգուեցաւ յառաջիկայ շաբաթ օրուան.

— —

ՌՈՈՂԶԱՊԱՀԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հայէպէն եկած հեռագրական տեղեկութեանց համաձայն, սեպտեմբեր 26ի օրը ժամ 10էն մինչեւ հետեւեալ օրը ժամ 10 Հալէպի մէջ 44 հոգի հնտախտէ բռնուեր եւ սոնցմէ 16ն ու նախապէս բռնուածներէ 26ը մեռեր են. նոյնպէս սեպտեմբեր 27ի օրը ժամ 10էն մինչեւ հետեւեալ օրը ժամ 10՝ 58 հոգի հնտախտէ բռնուելով, սոնցմէ 16ն և առաջուան բռնուածներէ 18 հոգի մեռեր են. Սեպտեմբեր 28 ուրբաթ օրուան ժամ 10էն մինչեւ հետեւեալ շաբաթ օրուան ժամ 10 Հալէպի մէջ հնտախտի 56 դէպքեր պատահած են, որոցմէ 22ը մեռած են.

Սեպտեմբեր 27ին ու 28ին Ուրֆայի մէջ վեց հոգի մեռած են հնտախտէ.

Զոր գաւառի Սէնհիյէ գաւառակի Բէյի գիւղին մէջ եւս հինգ հոգի հնտախտէ բռնուելով չորսը մեռած են. Էպու Ահմէտ գիւղին մէջ ինը մահեր և Բէսէլայն գաւառակին մէջ եւս երեք մահեր ու քանի մը դէպքեր պատահած են.

Ուրիշ հեռագիր մը եւս ծանուցած էր թէ սեպտեմբեր 26ին Իսկէնտէրունի մէջ մարդ մը մեռած է հընտախտէ, սակայն կ'ըսուի թէ այդախտ երեւան եկած է Հալէպէն Իսկէնտէրուն փախչող մէկ քանի ուղեւորաց մէջէն.

Ի բաց առեալ վերև յիշուած տեղերը, Հայէպի չրջակայ միւս քաղաքաց առողջապահական վիճակը խիստ գոհացուցիչ է.

— —

ԿՈՒՐՃԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Սպահ կը կարծէ գիանալ թէ շոգենաւային կուրճի ընկերութեան տնօրէնն ու որդիքը ի մտոյ պիտի դատուին Եղեռնադատ ատենին առջեւ, որովհետեւ մասնակից եղած են եղեր ի վնաս Մալիյէի կատարուած 7-8000 ոսկւոյ զեղծման մը.

Սպահի այս տեղեկութիւնն ստուգութեան կարօտ է.

Կայս. հրամանաւ՝ ազատարարի չքաղքրամ տրուած է կայս. անձնապահ զօրաբանակի իմամներէն Մուսթաֆա էֆէնտիի և դեր տեղական Մէհմէտ էմին էֆէնտիի, որք ի Ղալաթիա ծնող ինկած մարդ մը ազատած էին.

—Քաղաքապետութեան անասնարոյժ քննիչ Հայտար պէյ Զաթալճա ուղեւորեցաւ քննելու համար Պուլկարիէ ու Արբեւեան Բուժիկ բերուած ոչխարներու առողջական վիճակը.

—Եղեռնադատ ատեանը հինգ տարուան շքեղ պաշտօնատեղի դատապարտած էր Սիւնպիւլի խանի սենեկապետներէ Պօղոսն, որ իւր ընկերը՝ Վանցի Պօղոսը ծեծելով նորա մահուան պատճառ եղած էր. Վճռաբեկ ատեանը բեկած էր էր այս որոշումը, յանձնարարելով քննել թէ Պօղոս այդ պատճառաւ մեռած էր թէ գինեմոլութենէ. Արդ. բժշկական տեղեկագրով մը հաստատուած ըլլալով որ գինեմոլութենէ մեռած է, Եղեռնադատ ատեանը մէկ տարուան բանտարկութեան դատապարտեց Պօղոսը որ մէկ տարիէ ի վեր արդէն բանտարկուած ըլլալով, ազատ արձակեցաւ.

—Սպահ կ'իմանայ թէ ձեռնհաս իշխանութիւնը մտադիր է ջնջել Թնթաթարանի արհեստական գուռդերը և ըսպաները Միջերկրականի նեղուցին ամրաշէն զօրաց գուռդերը փոխադրել.

—Մուսանիսի մէջ Երկրագործական Դրամատան մասնաճիւղ մը հաստատուած և անօրէն կարգուած է տեղացի Շիւքրի էֆէնտի.

—Քաղաքապետ Բըտվան պէյ, ժողովոյ նախագահ Ահմէտ փաշա, մէջթուպճի Էմրուլլահ էֆէնտի և շավուշներու պետ Միւմթազ պէյ երէկ ի նիստ գումարելով խորհրդակցութիւններ կատարեցին թաղապետական խնդիրներու վրայ.

—Հինգշաբթի օրը Գուզկունճուքի բացերը գինի բերացած մակոյկ մը ընկղմեցաւ և մէջը գտնուած երեք մարդերը խղդուելու վրայ էին երբ Շիրքէթի 28 թիւ շոգենաւն, որ Գուզկունճուքի նաւամատոյցին մօտեցած էր, անմիջապէս մակոյկն իջեցուց. Շոգենաւին երկաւ նաւատիրք և նաւամատոյցը գտնուող ոստիկան մը այդ մակոյկով օգնութեան փութացին և երեք մարդերն ողջ առողջ ազատեցին.

—Անցեալ օր Ղալաթիոյ մաքսատան մէջ յոյն վաճառականի մը սնտուկն, ըստ օրինի քննուած պահուն, 36 հատ մետաքսեայ ծանրագին գօտիներ գտնուեցան որք ապրանքներուն տակ յատուկ տեղ մը պահուած էին.

—Բերայի Եաշըճը փողոցը բնակող ընտանիք մը գնչուէ մը առնկ գնած ու կերած էր զայն. Սեղանէն երկու ժամ ետքը, ընտանեաց բոլոր անդամք սոսկալի խիթեր ունեցան և սկսան փսխել. իսկոյն բժիշկ մը կոչուեցաւ որ հաստատեց թէ սունկը թունաւոր ըլլալով՝ ընտանիքը թունաւորուած էր, և հարկ եղած դեղերը տալով յաջողեցաւ մահու վտանգին առաջքն առնուլ, սակայն հիւանդք անկողնոյ կը ծառայեն դեռ.

—Կիսարաժնի զօրավար Փոն տէր Կոլց փաշա, որ Մէքլէնպուրկ (Բրուսիա) գնացած էր նշանառութեան փորձերու ներկայ գտնուելու համար, շաբաթ օրը մայրաքաղաքս դարձաւ.

—Ընկերամեայ Էրէոպլան մարտանաւու գոհերուն ընտանեաց ի նպաստ կատարուած հանգանակութեան գումարը կը հասնի 210.643 ղրուշի, որուն մէջ կայ նաև Վեհ. Սուլթանի կողմէ չնորհեալ 1500 ոսկին.

—Սպարապետի Դրան առողջապահական ճիւղին դեր Նախագահ Հասիպ փաշա ուրբաթ օրը կառքով Էրէնքէոյի ամարանոցը գնացած պահուն, կառքը չրջեցաւ և Հասիպ փաշա տակը մնալով ձախ կողի ոսկորը կոտրեցաւ ու կրնակը վիրաւորուեցաւ. Հասիպ փաշա իւր ամարանոցը փոխադրուելով, անմիջապէս բժիշկներ բերուեցան, որք հարկ եղած դարմաններն ըրին.

—Թաղապետութեան Գ. չրջանակն անցեալ մարտէն մինչեւ օգոստոս, վեց ամսուան մէջ գրաւած է 6270 օխա պակաս կշռող հաց, որոց 5368 օխան բաշխուած է աղքատաց և մնացեալն ալ Բէրէստէֆիներու կարօտ հրկիզելոց.

—1889-90 տարւոյն մէջ Պարակաստանէն ի Թուրքիա փոխադրուած են 2317 պարսիկ մեռելներ՝ Բէրպէյա տարուելու համար. Նախորդ տարին փոխադրեալ մեռելոց թիւէն 735ով պակաս եղած է այս թիւ, որովհետեւ 1889 ի հետախտին պատճառաւ Շահն արգիլած էր պարսիկ մեռելոց փոխադրութիւնն ի Թուրքիա.

—Պ. Լէոնիտաս Զարիֆի տասը ոսկի նուիրած է Բերայի Ցունաց Սիլլոգոսի մատենադարանին.

—Ուրբաթ օրը, Ղալաթիոյ Հարաճճի փողոցի գինետան մէջ պատահած հրդեհը 100 ոսկւոյ վնաս մը միայն պատճառած է Իւրէն ընկերութեան որ 800 ոսկւոյ ապահովագրած էր յիշեալ շէնքը.

—Բէյի ընդհ. տնօրէն Պ. Օպուաձօ Վիէննա ուղեւորեցաւ.

—Ֆրանսայի հրապարակագիրք Պ. Պ. Լուի Ռիշառ և Օկիւսդ Վիդիլ որք մայրաքաղաքս կը գտնուէին, Բարիզ դարձան.

—Սեպտեմբեր 18ին Միւրէֆթէի կանոզ գիւղին մէջ հրդեհ ծագելով 19 տուներ և 2 մթերանոցներ այրեր են. Միւրէֆթէի գայմագամը կանոզ գնացեր է օգնելու համար հրկիզելոց.

—Մեծ կղզիի մէջ ամարանոց ունեցող հարուստները մտադիր են գիշերները ելեկտրական լոյսով լուսաւորել կղզւոյն փողոցներն և այս առթիւ ծրագիր մը պիտի մատուցանեն ժեռնէսս իշխանութեան.

—Կայս. հրամանաւ՝ հանգստեան թոշակի անտուկէն 3650 ղրուշի ամսաթոշակ յատկացած է եպարքոսական խորհրդական վախճանեալ Շէֆգաթի էֆէնտիի ընտանեաց.

—Կ'ըսուի թէ Հանրային Պարտուց Վարչութեան պաշտօնատան համար նոր չէնք մը պիտի չինուի.

—Վանայ պարսկական հիւպատոս Միրզա Մասում խանի յաջորդած է Միրզա Հիւսէյին խան.

ՄՈՒԽԱՊԷՐԱԹ ՎԷ ԸՍԹԵՂԱՀԱԹԸ ԹԻՒՃԱՐԻՒՆ

Correspondance & Terminologie commerciales

Վերոյգրեալ վերնագրով և Ֆանկերէն ու Գաղղիերէն լեզուով ու տառերով, Կայսերական առեւտրական Համիտիէի վարժարանի Նախկին ուսուցիչ Գրիգոր էֆէնտի Զօպոյի այս երկասիրութիւնն ըսպառելու վրայ է. Ութածալ եւ հինգ հարիւր էջերէ բաղկացեալ սոյն գիրքը քսան հատուածի մէջ զանազան առեւտրական նամականւոյ՝ պայմանագրութեանց՝ պրտամատուրկաներու՝ փոխանակագրոց և այլն օրինակներ ինչպէս նաև առեւտրական կարեւոր և ընտիր բառերուն, ասացուածոց բառարան մը կը պարունակէ. Իր տեսակին մէջ մէկ հատիկ եղող վերոյիշեալ աշխատասիրութիւնն՝ որոյ թուրքերէն թարգմանութեան մէջ մեծ ճշդութիւն պահած է՝ ոչ միայն ուսանողաց սոյն երկու լեզուներն իրարու բաղդատելով լաւ և դիւրին կերպով սորվելու միջոց մ'է, այլ նաև գործածական նամակներու ընտրութեամբն վաճառականաց իրենց առեւտրական առնչութեանց մէջ մեծ դիւրութիւն կ'ընծայէ. Այս կրկին տեսակէտով կարի օգտակար եղող սոյն գիրքը կը գտնուի գլխաւոր գրավաճառաց քով.

177 1—10

ՆՈՐ ԹԱՏՐՈՆ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ

ԲԵՐԱՑԻ

Պ. Էտուառ Սալա, որ Պ. Բլօտիւսի յաջորդած է իւր տնօրէն Նոր Թատրոնին, կը ծանուցանէ մեզ թէ Ֆրանսական նորակազմ խումբը երէկ Բարիզէն ճանբայ ելած է Մարսիլիոյ ճանբով մայրաքաղաքս գալու համար. Ինչպէս կը յիշուի, բարձր դասու պատկանող արուեստասիրաց խումբ մը իր հովանաւորութեան ներքեւ առած է յառաջիկայ թատերական եղանակի ներկայացումները զորս ուրիշ տարիներէ աւելի փայլուն ու չքեղ ընծայելու համար ջանք չի խնայուիր. Այս նպատակաւ, Պ. Սալա քանի մը ամիս առաջ Բարիզ ուղեւորեցաւ ուր քիչ ժամանակի մէջ կրցաւ թատերական խումբ մը կազմել, լաւ տարրերէ բաղկացեալ, օրէորներու, օրէորա-գօմիքներու, օրէորա-ներու, օրէորա-գօմիքներու, օրէորդներու եւ կատակերգութեանց ներկայացման համար. Այս գործոյն մէջ Պ. Սալա առաջնորդուած է ո՛չ միայն իր թատերական փորձառութենէն, այլ առաջնակարգ արուեստագիտաց ոմանց կարծիքն առած է, որոց ուղղեալ յանձնարարագրեր տարած էր թատերական Մասնախումբէն. Հետեւաբար, յառաջիկայ եղանակն հրապուրիչ ու գոհացուցիչ ըլլալ կը խոստանայ թատերասիրաց համար.

Նորակազմ Ֆրանսական խումբը կը բաղկանայ տասը գլխաւոր երգչուհիներէ ու դերասանուհիներէ ուր երկրորդական երգչուհիներէ ու դերասանուհիներէ և տասը չորս խումբերգուհիներէ. Իսկ երգիչներու եւ դերասանաց թիւն է, գլխաւորք՝ տասը, երկրորդականք՝ հինգ, խմբերգուք՝ տասը.

Երաժշտաց խումբը կը բաղկանայ 25 նուագածուներէ, որոց երաժշտապետն է Պ. Սոլիէ (Բարիզի Ֆոլ Տրամատիք թատրոնէն). Երաժշտապետի օգնական նշանակուած է դաշնակահար Պ. Սէլվէլի.

Յաջորդ թուով մը պիտի հրատարակենք թատերական նոր խմբին կազմակերպութեան մանրամասնութիւններն ինչպէս նաեւ ներկայացուելիք խաղերու ցանկն ու թատրոնին գները. հանդերձ յարակից ծանօթութիւններով.

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐԵՐ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

ՄԻԼԱՆ ԹԱԳԱՒՈՐ

ՊԵԼԿՐԱՏ, 11 հոկտ. —Միլան թագաւորը մտադիր է արտասահման երթալ՝ մէկ քանի մասնաւոր գործեր կարգադրելէ յետոյ. հաւանօրէն իւր բնակութիւնը պիտի հաստատէ ի Բարիզ. — Խնամակալութիւնն և կառավարութիւնը կը ջանան հարթել մէկ կողմէ Միխայէլ Մեստրաբոլտին ու Սինոդին և միւս կողմէ Միլան թագաւորին միջեւ ծագած դժուարութիւնները.

ՄԱՔՍԱՅԻՆ ՕՐԵՆՔՆ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ

ՈՒՇԻՆԿԴՈՆ, 11. —Եկեւմտից նախարարը որոշեց որ մաքսային հին սակագնին դրութեան օրով ուանդ դրուած ապրանքներ նոր սակագնին չենթարկուին.

Ի ՖՐԱՆՍԱ

ԲԱՐԻԶ, 11.— Ներքին գործոց նախարարը Երեսփոխանաց ժողովոյն պիտի ներկայէ Բարիզի Քաղաքային խորհրդին վերակազմութեան ծրագիրը. Խորհուրդն, առանց սեղմում մը կրելու իր իրաւասութեանց, նոյն գրութեան պիտի ենթարկուի ինչպէս միւս քաղաքային խորհուրդները. խորհրդին անդամք տարեկան թոշակ մը պիտի ստանան.

—Լրագիրք տակաւին կ'զրպռին Պ. Քրիսիֆի ճառովը. Լէդ-Բէ կ'ըսէ թէ Պ. Քրիսիֆի սկզբանց քաղաքականութիւն չըներ, այլ շահու քաղաքականութիւն. Ֆրանսայի Նկատմամբ իւր բարեկամական հաւատիքներ՝ միջազգային քաղաքավարութեան բանաձեւեր պիտի նկատուին լոկ. ցորչափ նախարարապետին գգուական խօսքերուն չհետեւին ճշգրիտ և ընդունելի առաջարկութիւնք. Ֆրանսա կրնայ թեւերը ծալած սպասել Իտալիոյ առաջարկութեանց. Ժ-ոնալ տե Տեբ- այդ ճառը կը նկատէ ջատագովութիւն երրեակ-Նիզակցութեան. այդ ճառը նոր տարր մը չբերեր քաղաքական կացութեան մէջ եւ ապագային համար ո և է գուշակութիւն ընելու իրաւունք չտար.

ՀՈՒՆԳԱՐԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆ

ՓԷՇԹԱ, 11.— Առեւտրական նախարարն Երեսփոխանաց ժողովոյ եկմտական յանձնախումբին մէջ յայտարարեց թէ երկրորդ գիծ մը պիտի աւելցուի Հունգարիոյ բոլոր երկաթուղիներուն վրայ.

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

ՊԱՀԲԱՆԵԱՆ ԼՈՒՐԵՐ ՀՈԿՏ. 12Ի

ՍՈՖԻԱ.— Առեւտրական առժամեայ կարգադրութիւն մը կնքեցաւ Ֆրանսայի հետ, Անգլիոյ և Գերմանիոյ հետ կնքեալ կարգադրութեան համաձայն. Նոյն կարգադրութիւնը գործադրելի է նաեւ Զուիցերիոյ նկատմամբ, այր առեւտրական շահուց ներկայացուցիչն է Պուլկարիոյ մէջ Ֆրանսա.

ՊԵԼԿՐԱՏ.—Ռուս դեսպան Պ. Փէրսիանի, որ ապաքինած է և ի մտոյ պիտի վերսկսի իւր պաշտօն, նամակ մ'ուղղելով սերպ կառավարութեան, խնդակցութիւն յայտնեց ընտրութեանց յաջողութեան համար.— Պ. Կարաշինին և իւր կուսակիցք կը խորհին թէ պէ՞տք է մասնակցին Սքուփշինայի աշխատութեանց. Ազգեցիկ անդամակիցք կ'ըսեն թէ պէտք է միահաղոյն հրաժարին երեսփոխանութենէ.

ՊՈՒԿԲԻԷՇ.—Ռումանիոյ Ա. և Բ. զօրաբանակաց ռազմափորձք վերջացան. Վաղը մեծ զօրահանդէս ի Քէրէշթի 27.000 զօրաց մասնակցութեամբ.

ԱՐՔԱՅԱԿԱՆ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆՔ

ՊՐԻՆՏԻՋԻ, 12 հոկտ.—Եորկիոս թագաւոր ատ ժամանեց իւր Նիքոլա որդւոյն, փաւել մեծ-դքսին և մեծ-դքսուհւոյն հետ. Ցունական նաւ մը նստան Ցունաստան վերադառնալու համար.

ՎԻՆՆԱ, 12.—Փոլ Քրէյ կը ծանուցանէ թէ Զարեւիչին ուղեւորութեան յատակագիծը փոխուած է. ի Թրիէսթէ կամ ի Պրինտիզի նաւ պիտի նստի իւր կրտսեր եղբօր՝ Կէորկիի իշխանին հետ.

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ

ՓԵԹԵՐՍԳՈՒՐԿ, 12.— Փեթերսպուրկի Վէրսոնէն Երուսաղէմի յունական նոր Պատրիարքին առաջիկայ ընտրութեան առթիւ կ'ըսէ թէ Կ. Պոլսոյ և Երուսաղեմի ռուս ներկայացուցչաց տեղեկութեանց համեմատ, Պետրոս Արապի եպիսկոպոսն ամենէն հաւանական ընտրելին կը հանդիսանայ.

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՓԱՐԻԶ, 12. — Պ. Բառնօ ներքին չընորհեց գործադուլի պատճառաւ դատապարտեալ անձանց.

—Կը ծանուցուի թէ Սահարայի մէկ ծայրէն միւսն երկարաձգուելիք երկաթուղւոյն քննութիւնք վերջացած են, և հանրային շինութեանց նախարարն արդիւնքն հաղորդած է պատերազմական նախարարին.

—Կը ծանուցուի թէ Պելֆոռ-Վոժ-Լիվ երեք սահմանակից տեղերու միջեւ կազմել խորհուած ռազմական գծին շինութիւնն ի մտոյ կը սկսի.

—Պ. Բառնօ Պատուոյ Լէգէոնին մեծ խաչը տուաւ Ռուսիոյ զինուորական առաջին չրջանակին սպայակոյտի պետ Պոպրիքով ռուս զօրապետին, որ ներկայ էր Ֆրանսական ռազմափորձերուն.

ԻՏԱԼԻԱ ԵՒ ԱՆԳԼԻԱ

ՀՌՈՄ, 12. —Ագեֆանիա հեռագրական Գործակալութիւնը կ'իմանայ թէ Ափրիկէի վերաբերեալ բանակցութիւնք (Անգլիոյ և Իտալիոյ բանակցութիւնք) խզուած են.

ԳՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 1 Հոկտ.

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱՓՈՒՇ	
3 տոկ. Լոնտրայի վրայ	108 1/4
3 » » »	23 32 1/2
Օսմանեան Քոնսոլիտէ	
Սրէկ Քրէյոյ գաց. (Մէրսէ. Ի. Սերի	19 85
Ամասիոյ բաղուեցաւ	20 3
» »	20 1 1/2
Թանգիլոքը Օսմանիէ	82 33
Իսթիգրազը տասիսի	— —
ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹԼԹՈՒ	
Փոխառութիւն A. Սերի	41 3/4
» Բ. »	28 7/8
» C. »	20 3
ԲԱԺՆԵՏՈՒՄՔ	
Սուլթան Ժէնէրալ ..... Անգլ. Լր.	5 2
Քրէտիտ Ժէնէրալ ..... Օսմ. »	9 25
Պանք տը Ֆոնս ..... » »	7 2
Սուս. Շանժ էվլէյէրը ..... » »	4 38
Թրամուէյ ..... » »	507
Բուլէլի երկաթուղի ..... Ֆր.	80 1/2
Բասնեթուղի Լոմբարտ .... Գ. կ.	152
ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄԻ	
Օսմանեան ոսկի ..... ղրշ.	100
20 ֆրանկոց ..... »	87 4
Անգլիական ոսկի ..... »	109 88
Մարք (գերմանական ոսկի) ..... »	108 25
Իմպերիալ ..... »	91 30
Քրէյզիզ ..... »	51 10
Լուգդի թղթագրամ ..... »	7 41
Մէջիտ արծաթ. (տարբ) ..... »	107 86
Վ հնագոց ..... »	108
Չիրկոց ..... »	102 30
Մէճիտիէ ..... »	100 10
Թանգիլ ..... »	— —

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Բարիզ, 11 Հոկտեմբեր, ժամ 3 վերջ. 40 երեկոյ

Ռուսական Կառավ. 3 %	94 67 1/2
» » 4 1/2 %	106 50
Օսմանեան քրանսոլիտէ Սերի Ի.	18 55
Օսմանեան երկաթուղի	80 75
» Ռէգիի բաժնեթուղթ	316 25
Պանք Օթոման	633 12 1/2
Երէտ Լիոնէ	775
Սաւոյական Կառավ 5 %	94 70
Հելլենական 5 %	476 25
Գրիսարիթ Թիւրք (1890)	408 75
Ռգիպտական Միացեալ	493 75
Պանք տը Բարի	852 50
Սամ. մաբ. արժէթուղթ	458 75
Ռուէնիզի ջրանցք

ԲԱՐԻՁ ԲԹԻԹ ՊՈՒՐՍ

Բարձր 11 հոկ. ժ — վ. — երեկ

Ֆրանսական Ռանթ 3 %	91 72 1/2
Օսմանեան քսանոյնիսկ Դ.	18 65
Օսմանեան երկաթուղի	80 87 1/2
Օսմ. Բէժի	316 75
Բրիօրիթէ Թիւրք	409 12 1/2
Պանք Օթոման	683 37 1/2
Օսմ. Մաքս. արժէթուղթ	— —
Ռիօ Թինթօ	638 75

ՄՈՌՑՈՒԱԾ ԳԻՒՂԸ

ԷՀՆԷՆԷ կամ Ն՝ ԲՍԷՍ

Մոռցուած գիւղ կ՝անուանենք մեր Էհնէնէ կամ ՆԵՐՍԷՍ հայաշէնը, որ թէպէտեւ պատմական անցեալ մը ունեցած է, սակայն ուրիշ գիւղերուն նման սա ալ վրիպած է հետաքրքիր գրիչներու աչքէն, նոյն իսկ իւր այժմեան հնատիպ դիրքին մէջ. ահա այս դիրքը աննշան չթողու համար Էհնէնէն իւր ամբողջ ստորագրութեամբ հետաքրքիրներու ուշադրութեան կ՝ենթարկենք։

Դիրք.—Էհնէնէ՝ Հիւս. Լայն. 37° 16 եւ Արեւել. Երկ. 35° 28 աստիճաններու տակ, Եփրատի ափերու վրայ, Հռոմկլայէն դէպ հարաւ 3 ժամ և Այնթապէն դէպ արեւելք 12 ժամ հեռաւորութեամբ, ժայռոտ լեռնակի մը կողին վրայ հաստատուած 65 տունէ բաղկացեալ գիւղ մըն է։

Էհնէնէի գեղեցկութիւնը իւր բնական պարզութեան մէջ կը փայլի։ Այդ պարզ փայլը Եփրատն է։

Էհնէնէի ստորոտը՝ մինչեւ գետեզերք՝ հիւսիսէն հարաւ վաղեմի պիստակենիներու և պարտիզակներու վայելուչ տեսարան մը կը պարզուի Եփրատի խաղաղ ընթացքով գծուած։

Փոքր հովիտ մըն է այս տեսարանը պարզող վայրը, որ կը կազմուի արեւելեան եւ արեւմտեան դիմակաց լեռնակներու մէջ, և հետզհետէ կ՝ընդարձակուի դէպ ի Միջագետք։ Եփրատ սոյն հովիտի մէջէն կ՝անցնի խորապէս քերելով արեւելեան լեռնակին ստորոտը (այս քերումը տարուէ տարի զգալի կը լինի) եւ իւր աջ եզերին վրայ հովիտէն բաւական լայն մաս մը կը թողու, կարծես յատկապէս այդ վայելչաշուք տեսարանը ներկայելու համար։

Այդ արեւմտեան բարձունքը, որու կողէն Էհնէնէ Եփրատի խորը կը դիտէ՝ Հ-ղէղ դ-ղը կը կոչուի։ Հ-ղէղի դաշտը եւ շուրջը գտնուած մանր մուն անտառներ Էհնէնէցիներուն համար քիչ չահեկան չեն։ Այս լերին մի ձորիկը որ Էհնէնէի հարաւակողմը կը ձգուի՝ Ս. Սարգիս-վանքի անուամբ Ս. Սարգիս-ոէրէ (1) կ՝ըսուի։ այս տեղ կուռ ժայռերու մէջէն կը բղխի վճիտ և պաղ ջուր մը՝ Ս. Սարգիս-Բաղաքը, որ Էհնէնէցիներուն միակ ջուրն է։ Ս. Սարգիսի առուակին խոխոջը, բարձրաբերձ ապառաժներու թանձր շուքը, հովասուն Ձորիկը կազմող հողերուն ցանցառ պիստակենիները, որոնց մէջ կը ցցուի աւերակ վանքին գագաթը, այս վայրը թէ՝ գիւղացիներուն եւ թէ ուխտաւորներուն իրր էյֆի տեղ գուարձալի կ՝ընծայեն։

Այդպէս մի ձոր ալ գիւղին հիւսիսային կողմը կը գտնուի, ընտիր պիստակի հարուստ մշակութեամբ և վիմափոր ջրաղացքով մը զարդարուած, որու առուակը Եփրատի փոքրիկ մի ճիւղն է։

Եփրատի ձուաձեւ գետակղզին (2) իւր թխագոյն աւազով Էհնէնէի խորհրդաւոր մի շուքը կը կազմէ։

Այս պարզ դիրքին մէջ արշալոյսի եւ վերջալոյսի ներգաչնակ յօրինումը ընտիր բանաստեղծութիւն մը կը ներշնչէ։

Պ-ռ-մ-ղ-ն.— Էհնէնէի ծագման պատմութիւնը անծանօթ է. բայց հին յիշատակներ, տեղական սովորութիւններ, տարազներ, գիւղին արեւմուտքէն դէպ հիւսիս՝ մինչեւ Հռոմկլայ ձգուող քարաբլուրներու մէջ բացուած մեծ ու փոքր անձաւներ, Ս. Սարգիս վանքը, վիմափոր եկեղեցին, և մանաւանդ իւր բնական դիրքը, որ երկար ժամանակ գոյութիւն պահելու յարմարագոյն և սեփական տեղերէն մին է, այս ամենը կը հաստատեն, թէ Էհնէնէ պատմական անցեալ մը ունեցած է։

Էհնէնէի ամենահին նշանները քարանձաւներն են, որք Կետացւոց (Keti կամ Ceti) հետքերուն կը նմանին. Սելեւկեանց ժամանակէն որոշ յիշատակ մը նշմարելի չէ, իսկ Խաչակրաց նշանները յայտնի են լաւն արձանագրութեամբ։

Էհնէնէի պատմութիւնը կարեւորութիւն կ՝ստանայ իւր մասնակցութեամբ այդ դէպքերու, Հ-ռ-մկլայ, Էհնէնէ, Թէլ-դ-ղ-ր (Թիլն Աւետաց), Պ-լէբէ, Նէլէդ Պեր-էհ-է, (պիր բերդաքաղաքը) Ճէդէն (3), Աբահ, Քէյֆրէ, ալն-ալն անուանց ներքեւ։

Էհնէնէ՝ Նէրսէս ալ կը կոչուի յանուն Շնորհալւոյն, որու ժամանակ հոն բնակներով, չենք ու շնորհքով աւան մըն էր, կայի անմիջական հսկողութեան ներքեւ։ Շնորհալւոյն Ներսէսի վրայ դարձուցած ուշադրութիւնը, մանաւանդ իւր անուամբ յորջորջումը մեծ նշանակութիւն ունի. նշանակութիւն՝ որ մեզի ծանօթ ճանրայ մը կը բանայ Էհնէնէի կարեւորագոյն պատմութիւնը Շնորհալւոյն ժամանակին մէջ

(1) Այս ձորիկը որ դէպ Եփրատ կը բացուի, իւր ձախ կողմի վրայ գտնուող մի քանի ընդարձակ քարայրներ ուշադրութիւն կը գրաւեն. ասոնք հին տաճարները մնացեալ են եղեր, իսկ այժմ գիւղացիներուն իրր բաղնիք և լուացանոց կը ծառայեն նոյն անունով Թէլ-ի յիշեալ քարայրներ հնագոյն ժամանակի յիշատակներ են, բայց Էհնէնէցիներուն տարիներ յառաջ ձիթագործական յաղագակութիւնէ զատ բան մը չեն ցուցներ։

(2) Այստեղ կը մշակեն ֆ-ղ-էյ ըսուած տեսակ մը խոշոր և անուշ սեխ։

(3) Ճէպինի բնակիչք կէսկէսի կը կոչուին Հայ-Մահմէտական ըլլալնուն։

փնտռելու։ Սակայն, այդ կէտերը չը կրկտելու համար կ՝ըսենք, թէ ինչ ալ լինի պատմութեան վճիռը և նոր կարծիքներու փաստը, Նէրսէս ճշգրտատիպ նմոյշ մ՝է մեզի սեպհական հնութեան։

Հ-ռ-մ-ղ-ն.—Էհնէնէի որոշ հնութիւններու մէջ առաջին անգամ ուշադրութիւն գրաւողն է Ս. Աստուածածին վիմափոր եկեղեցին, գիւղին հիւսիսակողմը։ Էհնէնէ սակէ յառաջ եկեղեցի մը ունեցած է, որուն հետքը՝ մի կամար պատի մը վրայ հաստատուած՝ կանգուն է այժմեան եկեղեցւոյն հարաւային արեւմուտքը։

Ս. Աստուածածինը փոքր եկեղեցի մըն է երկխորան. աւազանը զետեղուած է եկեղեցւոյն ձախ կողմը, նոյնպէս վիմափոր երկու աստիճան ցած խցիկի մը մէջ, և բաժնուած միջնորմով։

Բոլոր պատերը ու սիւնը տեսակ տեսակ Խաչերով քանդակուած, եկեղեցւոյն խորհրդաւոր՝ իսկ պարզ զարդը կը կազմեն։ Եկեղեցին արեւելեան կողմէն պատ մը միայն ունի քարաչէն, որու վրայ հաստատուած դուռն ու խորանները։ Դուռը՝ որ այս պատին հարաւային ծայրը կը գտնուի՝ հազիւ մեդր մը բարձր և կէս մեդր լայն է, պատուհանի մը չափ։ Այս եկեղեցին ցած, մութ եւ խոնաւ է, ո՛չ պատուհան ունի ո՛չ պահարան։ սակայն Էհնէնէցին՝ թէ այր թէ կին իւր պարթեւական հասակը կը ծռէ, կը մտնէ այդ նեղ դռնէն, կ՝սպասէ մինչեւ արարողութեան վերջը, կը համբուրէ տամուկ սրբավայրը, միշտ ջերմեռանդ, միշտ լիահաւատ։ այդ խոնաւութիւնը, այդ մութը գիւղացւոյն համբերութիւնը չեն սպառեր, անոնց չի-կակարմիր այտերը չեն տժգուներ, անոնց ժպտուն և խրոխտ երեսը չեն տխրեցներ, այլ աւելի խանդ, աւելի աշխոյժ և աւելի փայլ կուտան. այդչա՛փ մեծ է չինականին հաւատը։

Եւ սակայն Էհնէնէցիք փափաքող են իրենց համար նոր եկեղեցի մ՝ունենալ և յաջողած են բաւական պատրաստութիւններ տեսնել, ջանիւք իրենց սիրելի տէր-ղ-ին (4)։

Միւս հնութիւնն է Ս. Սէրգէ-վանքը, Էհնէնէի հարաւ-արեւմտեան կողմը 1/4 ժամ հեռաւորութեամբ։

Սոյն վանքը գրեթէ փլած է, և միայն կաթուղիկէին հաստահիմն պատերը մնացած, փոքրիկ աւանդատունով մը, որոյ ցած դուռը խորանատեղւոյն աջ կողման վրայ կը բացուի։ Աւանդատունի արեւմտեան պատին վրայ՝ եկեղեցւոյն մէջ ձեւաւոր և ամուր դուռ մը կայ, բայց ինչի ծառայած լինիլը յայտնի չէ։

Եկեղեցիին շուրջը գտնուած գետնահաւասար պատերը բաւական մեծ տարածութեամբ վանքին սահմանը կը գծեն։ Այս կիսաւեր շինուածին ոճը, քարերու խոշորութիւնը, արտաքին արեւելեան և հարաւային որմերու վրայ քանդակուած եղծուն յունատառ արձանագրութիւնները վանքին հնութեան ապացոյցներ են. նըմանապէս կործանման ժամանակն ալ յայտնի չէ, բայց աւերակին դիրքն ու տեսքը եւ խորանին առջեւ ճաք հինաւուրց պիստակենին քանի մը հարիւր տարուան հնութիւն կը ցուցնեն։ Բայց նոյնպէս փոքր ծախքով մը կարելի է վերանորոգել և առջի շքեղութեան հասցնել. երանի՜ թէ Բ-ղ-ր-դ-ի մը առատաձիր ձեռքը այդ վանքին վրայ երկարէր....

Մնացեալ հնութիւններ՝ քարանձաւներն են, որք հին տաճարները ապառաժներ և էրէրէ-ներ լինել կը կարծուին, թէպէտեւ այժմ ոմանք եղծուած են, ոմանք իրր մարագ կը գործածուին եւ ոմանք ալ եկեղեցիի շինութեան քար կը հայթայթեն։

Ասոնցմէ մին, Էհնէնէ ¾ ժամ հեռի Հռոմկլայի ճանապարհ վրայ Ս. Յ-ն-ի կամ Մէհրէլ (5) անուն ուխտատեղի մըն է։

Նեղ գիծ մը Եփրատի եզերքէն դար ի վեր Ս. Յակոբին ուղին կ՝որոշէ։ քարայրին քառակուսի դուռը դէս ու դէն սփռուած պիստակենիներու վրայէն շեշտակի Եփրատի հոսանքին կը նայի։

Մենք ոչինչ կը գտնենք հոն, բայց եթէ ծխոտ մրոտ մարխեր, ուխտաւորներու մոմերէն, ձէթէն թանձրացած նիւթեր, փայտեայ դգալներ և վերէն կաթկթող վճիտ ջուրի ոլոռնաձեւ չիթեր։

Իսկ, հայն ալ, քուրդն ալ, եզիտն ալ հոն կ՝երթան և շատ մեծ բաներ կը գըտնեն, հոն կը գտնեն իրենց իղձերու կատարումը, հոն հաւատոյ լրումը, հոն ապաւէնը, հոն բժշկութիւնը պաղորակ կայլակներու տակ։

Մէհրէլէն վերջ շատ ուշագրաւ է յիշեալ այրերը պարունակող լեռն և ասոր լերկ մակերեսին վրայ բացուած քանի մը ծակեր, որք ճիշդ ուխտատեղւոյն վրայ

(4) Էհնէնէցիք որշափ եկեղեցին, նոյնչափ ալ կը սիրեն և կը յարգեն իրենց տէր-դ-ղը, Տ. Ներսէս Հայր Քէօսէեանը, որ Եդեսիայէ զրկուած 8 տարիէ ի վեր կը պաշտօնավարէ գովելի անձնուիրութեամբ։ Տ. Ներսէս Հայր թէեւ ուսումնական անձ մը չէ, սակայն համակրելի կղերականի մը դրոշմն ունի. իւր սիրտը մարդը կատարելութեան հասցուցող զգացումներով լի է։ Գիւղացին գիտէ պատուել իւր տէրպապը, անոր տուն ալ կը չինէ, ապրուստն ալ կուտայ. ստիպիչ պատճառներով նորա մի քանի ժամ բացակայութիւնը զգալի կը լինի գիւղին մէջ։

—Բայց մենք ի՞նչ կ՝ընենք։

(5) Մէհրէլ անունը առած է այն ջուրի կաթիլներէն, որք վիմառաստաղին վրայ, ծիծի պտուկներուն նման ամփոփուելով կը թափթփին։ Ջուրի այդ կաթիլները մի քանի տարի առաջ աւելի առատ են եղեր, և արգի զգալի նուազումը, խորին ցաւերով կը յայտնեն, թէ լոր մը մտած է այն տեղ, և Ս. Յակոբ դ-դ-ն բարկանալով իրր պատիժ ջուրը քիչցուցեր է։ Բայց արդէն յայտնի է թէ այդպիսի բարձրաբերձ ժայռերուն մէջ ջուրի առատաձայնը կամ նուազիլն անոնց ծծողականութենէն կախում ունի։

(6) Պէտք է գիտնալ որ այդ ուռուցիկ տիկերու մէջ քիչ մըն ալ ջուր կը լեցնեն։

կ՝իյնան անմատչելի բարձրութեամբ։ Այս քարաթեռը որ արեւմուտքէն արեւելք կը ձգուի, Տաւրոսեան շղթայներէն Սեաւ լերին եփրատական մասն է. բնութիւնը մէկ կողմէն զայն կոկած եւ շըտկած է։ կ՝աւանդուի թէ վերոյիշեալ ծակերը առաջ չը կան եղեր. ժայռի խաւեր խնայելով յետոյ բացուած են, լերին երկայնութեամբ գծուող ներքնուղիի մը վրայ։

Թէպէտեւ բնութեան այդ պարզ գործողութիւնը ժամանակի հետաքրքրելի մի գաղտնիքը կը յայտնէ մեզ, բայց մինչեւ հիմայ անկարելի եղած է քննել այդ տեղեր։

Աւանդական զրոյցներով գիւղացիք այն տեղ գանձի մը գոյութիւնը կ՝ընդունին։ Բայց ինչ ալ լինին այդ տեսակ շատ մը զրոյցներ, թէ՛ ներքնուղին և թէ պատին վրայ եղող բեռներու նշաններ կը ցուցնեն թէ այդ տեղեր անցեալին մէջ հիմակուան պէս անմատչելի և աննշան չէին։

Շ-ռ-մ-ղ-ն.—Գիւղին չինուածին ոճը բոլորովին հին է։ տուները քարաչէն են եւ իրարու կից, որոնց տանիքներն ընդհանրապէս մին միւսին իբր բակ կը ծառայէ։ Եւ ընդհանրապէս մի քանի լուսամուտներով միայարկ եւ երկյարկ խառն են։ այս վերջիններուն գետնայարկը կա՛մ մառան կամ ախոռ է։ Տուները երկայնաձեւ են արեւելեան դէպերու ուղղութեան նման։ սեմը որ տան լայնութիւն ունի ցած տրապիզով մը բաժնուած է։ Զմեռը հողմած տամլաներու ջուրը փայտեայ կամ քարէ մի քանի ջրդանոներով վար կը թափի եւ կաթկթումը արգիլելու համար ամեն օր լոզով կը պնդացնեն։

Տան կամ կարասիները կոկիկ եւ կազմիկ են։ էյ-ոը պատին ո եւ է մէկ կողման վրայ բացուած՝ լիք է տեղական կամ գաւառական կտաւներու գունեան գոմաներով ծածկուած անկողիններու բոլոր մասերով։ Տան վերի անկիւններէն մին, հայուհւոյն հիմէնեան օժտարկղին յատկացուած է, ասոր վրայ չտկուած են կարպետները, գորգերը, եւ թաղիքը, զոր շուտով կը փռեն տան շուրջը հիւր մը մեծարելու համար։ Այս պարզ բնակարաններու մէջ ամենէն աւելի աչքի կը զարնէ նահապետական ոճը. տրապիզի անկեան յեցած ռ-ը, և ջրալից դէնը, զոր տանտիկինը կամ աղջիկը Ս. Սարգիսի աղբիւրէն կը բերէ։

Զբ-ղ-ն.—Ինչպէս որ գիւղին բնական նկարագիրը կը ցուցնէ, Էհնէլ հողագործութեան համար լայնարձակ ասպարէզ չունի. սակայն, գիւղացին գետեզերքի վրայ, դաշտիկներու ակօսներու մէջ, բըլրակներու սարը, լեռներու բարձունքը, ժայռերու ստորոտը, ձորերու մէջ, բաւով բրիչով իւր յորդառատ քրտինքը կարմիր հողին հետ շաղած եւ արդիւնաւորած է պիստակի անսպառ մշակութեամբ, որ այն երկրի բոլոր բնակչաց հարստութեան միակ աղբիւրն է։ Էհնէնէցիք այդչափ իւրացուցած են պիստակամշակութիւնը (ֆըսթըգճըլըգ) որոյ տարուէ տարի նուազումը կամ առաւելումը տերեւներէն կը ճանչեն եւ յուսախաբութիւն չեն ունենար։

Պիստակի ժամանակ ընդհանրապէս բոլոր Էհնէնէցիք իրենց բնակութիւնը պիստակենիներու նօսր շուքին տակ կամ տաղաւարիկներու մէջ կը հաստատեն եւ միշտ կը հսկեն։ Էհնէնէցի երիտասարդը արթուն է գիշերն ի բուն, իւր ֆըրտանց արդիւնքը Ֆը-ոէ-ըշըրտ-ռ անուն յափշտակութեամբ ալէրէներուն ձեռք չը ձգելու համար։

Բաղման ատեն խայծկոտները (պէկ ֆըստըգ) առանձին կը ժողովեն և մնացածները կամ կը կեղեւեն (շարփմագ) որ ֆ-վ-ը-ֆ կ՝ըսուի կամ իլ կ՝ընեն (միջուկի վերածել) վաճառման մէջ արժէքի նուազում չը տալու համար։ Պիստակի վաճառման գլխաւոր կեդրոնն է Այնթապ և Բերիա։

Էհնէնէցիք բոլորովին զուրկ չեն արմատիքէ։ Հապիպի դաշտիկը և Եփրատի եզերքի վրայ գտնուած մի քանի արտեր՝ ուր կը մշակեն Ինդիկ ըսուած տեսակ մը կորեկ, որ շատ արգասաւոր կը լինի չը-նորհիւ տեղւոյն, պէտք եղած ցորեն, գարի ալն կ՝արտադրեն։

Ունին նաև հաստարակ արհեստաւորներ՝ ոսկերիչ, ներկարար, կօշկակար, ջուլհակ. իսկ կանայք առ հասարակ մեծ ճարտարութիւն կը ցուցնեն շինական նուրբ ասեղնագործութիւններու մէջ։

Էհնէնէցւոց զբաղմանց մէջ նշանակելի է մեր պապենական և պատմական լաստավարութիւնը (քէլէքճիլիք)։ Գիտենք թէ քէլէքը հին ատենները ընտիր հարստութիւն մը փոխադրելու մեծ միջոց էր, այժմ լոկ փայտ կը կրէ. հակատիպ պատկեր անցեալին։

Ցայսմի չէ թէ մեր ե-էլ-ֆէ պապերն ի՞նչ չափ ծանրութեամբ կը բեռնաւորէին իրենց լաստերը։

Հիմայ մէն մի տիկի համար, մէկ իշու բեռ փայտ որոշուած է, և լաստ մը ընդհանրապէս 40—50 տիկէ կը բաղկանայ։ Փոխադրուելիք փայտերը կէս մէգր երկայնութեամբ քիչ շատ ոլորկ ճիւղեր կամ շերտեր են։ Այս փայտերը՝ ձողերէ կազմուած աղիւսակաձեւ քառակուսիին վրայ կապուած ուռուցիկ տիկերու (6) վրայ վայելչօրէն կը շտկեն, և լաստին երկու կողմերն իրր թի 3—3½ մէգր երկայն ձողեր հաստատելով, հեզասահ կ՝ընթանան մինչեւ Պէրէճիք. վարիչը ոգէտ գեղջուկ մըն է, և ընկղման վախ չունի։

Պէրէճիքի մէջ փայտերն սպառելէ յետոյ տիկերը չուալի մը մէջ իշու վրայ բեռցուցած Էհնէնէ կը վերադառնան Եփրատի եզերքէն ճիշդ մեր նախնեաց նման։

Սոյն պարզ ուղեւորութիւնն որ շատ անգամ գիշերը կամ լուսնեկին աղօտ շողերու տակ կամ առաւօտեան խաղաղ եւ զով ժամերու մէջ տեղի կ՝ունենայ. շատ հետաքրքրաշարժ է։

(6) Պէտք է գիտնալ որ այդ ուռուցիկ տիկերու մէջ քիչ մըն ալ ջուր կը լեցնեն։

Կրթ-ռ-ղ-ն.—Էհնէնէցիի մի վարժոց որ տէրպապին տան մէջ միայարկ չէնք մըն է, Եփրատի վրայ բացուած փոքր լուսամուտներով։

Վարժոցին բոլոր զարդերն են 25—30 Ներսէսցի մանուկներ, ե՞ՆԷՆ, կէս կանգուն և աւելի նուազ բարձրութեամբ վիմատարը և զանգակը։ Տէրդ-ղ անձնուիրաբար կը կառավարէ իւր ջանքով հաստատուած կրթավայրը։

Բայց, Էհնէնէի համար բաւակա՞ն է այսչափ ինչ, պէտք է ուշադիր լինել որ այս վարժոցը Նէրսէսի մէջ, Շնորհալւոյն բնակավայրի մէջ կը գտնուի, այն տեղ՝ ուր բանաստեղծին անունը դրոշմուած է, ուր նորա երգերը արձագանգ տուած են։

Աշ-ժմ.

Շատոնց լսեր է հոգեզգուին քնարը, Էհնէնէ ալ լսած է. և այդ լսութեան մէջ կարուսած է իւր մայր լեզուն։

Ի՞նչ ընել ուրեմն. ահա խնդիր մը, որոյ լուծումը Միացեալ Ընկերութեան ջանքն ու հաստատամիտ անձնուիրութիւնը կարող է լիուլի պակել յանուն Շնորհալւոյն կրթարանով մը, որ աւագ կարեւորութիւն ունի Էհնէնէի գոյութեան նկատմամբ։

ՆԱՄԱԿ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆ

ԱՊԱՀՈՎ ՆԱԻԱՀԱՆԳԻՍՏ ՆԱԻԱՍՏԵՑՈՅ

1801 տարւոյն յունիսի առաջին օրը, կ՝ըսէ լրագիր մը, Նիւ-Եորք քաղաքի Պրոտուէյ փողոցին արեւմտեան կողմը հոյակապ տան մը սենեակներէ միոյն մէջ նստած իւր կտակը գրել կուտար բարեյիշատակ նաւապետ Ռանտոլ, ինքնակալութեան այն ժամանակի հռչակաւոր փաստաբան Ալեքսանդր Համիլդընի։ Սոյն կտակ կը տը նորինէր թէ նաւապետի եղբօր որդիք (նաւապետն երբեք ամուսնացած չէր) իւրաքանչիւրն քառասունական անգղիական ոսկի տարեկան թոշակ ստանան մինչեւ 15 տարեկան ըլլան. իսկ հազար անգղիական ոսկի պիտի ստանային երբ չափահաս ըլլային (21 տարեկան)։ իսկ իրենց քոյրերը՝ տարեկան քառասուն անգղիական ոսկին պիտի ստանային մինչեւ ամուսնանային, յորմէ յետոյ իրաւունք պիտի ունենային միւնոյն չափ գումարի (1000 անգղ. ոսկի)։ Նաւապետն իւր հաւատարիմ սպասաւորներն ալ յիշելով իւրաքանչիւրի մասնաւոր գումար մը հանած էր։ Երբ այդ կարգադրութիւններ ևս գրի առնուեցան՝ նաւապետ Ռանտոլ կը հարցնէ իւր փաստաբանին թէ հաստատութեանս մնացած մա՞սը ի՞նչ ընեմ. Իրաւագէտ փաստաբանը ճշմարիտ ամերիկացիի մը նման փոխանակ հարցման ուղղակի պատասխաններու՝ իւր կողմանէ հարցում մ՝ալ ինքը կ՝ընէ ըսելով. Հարստութիւնդ ի՞նչպէս ձեռք բերիր։ Սորա կը պատասխանէ կտակարարն թէ՝ հօրմէս ժառանգեցի և նա ալ Ամերիկայի անկախութեան ժամանակ Ատլանտեանի վրայ ծովահենութիւն ընելով շահած էր զայն։ Ուրեմն, կ՝ըսէ փաստաբանը, Ատլանտեանի վտանգներուն դիմադրելով դիզուած հարստութիւն մը միւնոյն ծովերու վտանգներուն ենթարկեալ նաւաստիներուն օգտին գործածելու ես, ծեր և անկար նաւաստիներու պատսպարան մը հիմնելով։ Սոյն առաջարկ անմիջապէս կ՝ընդունուի, կ՝ստորագրուի և կ՝արձանագրուի. քիչ վերջ նաւապետը կը մեռնի, առանց իւր կտակին յառաջ բերած օգուտ թէ վնասները տեսնելու։ Հանգուցեալի եղբօր որդիք դատ բացին կտակարարներու դէմ որ տեւեց մինչեւ 1830 երբ բացարձակապէս արտօնութիւն տրուեցաւ սկսիլ հիմնարկութիւնն ըստ կտակի։ Պատսպարանի անունն է «The Sailor's Snug Harbor» զոր կը թարգմանենք ապահով նաւահանգիստ, թէպէտ Էնկլ նաւահանգիստ ալ կրնայինք կոչել զայն։ Այն լրագիրն որմէ կը քաղենք սոյն պատմութիւն, իրաւամբ կ՝ըսէ թէ նաւապետ Ռանտոլի թողած հարստութեան կարեւորութիւնը գիտնալու համար, Նիւ-Եորք քաղաքը լաւ ճանչցած ըլլալու է մէկը։ 90 տարի առաջ Նիւ-Եորք քաղաքն ագարակ մը կար Մինիթի ագարակն անուանեալ որուն սահմաններն էին արդի Ուօլ փողոցի և Սաութ փողոցի, Ուէվրլի Փլէյսի, արեւմտեան տաններորդ փողոցի և Պրոտուէյի մինչեւ հինգերորդ Ավէնիւ և գրեթէ բոլոր Ուսթըր Փլէյս և տասներորդ փողոց՝ Պրոտուէյ և չորրորդ Ավէնիւ կոչուած տեղերն։ Մինիթի ագարակն 1801ին տարեկան հազար տալար եկամուտ կը բերէր։ իսկ այժմ սոյն ագարակի վերայ շինուած հրաշալի շէնքեր տարեկան 400 հազար տալար եկամուտ կը բերեն որ կը գործածուի յօգուտ նաւաստեաց ապահով նաւահանգստի։

Սոյն պատսպարան հաստատուած է Ադէյդրն Այլենտ կոչուած կղզւոյն վրայ ուրկէ ամբողջ Նիւ-Եորք քաղաքն և դորա գեղեցիկ նաւահանգիստն կը պարզուի՝ ծեր և անկար նաւաստեաց այլոց առջեւ որոնք ո՛զիտէ քանի քանի անգամներ նորա փոթորկալից ջուրերուն մէջ իրենց օրհասը տեսած են։ Պատսպարանը կը պարունակէ 800ի չափ նաւաստիներ որոնք իրաւունք ունին հոն ապրելու առանց որեւէ դժուարութեան մինչեւ ցմահ։ Իրենց ճաշ՝ անկողնի՝ լուացք ևն տը-

ուելէ զատ փոքր ինչ եւս ծխախոտ կը տրուի ամէն օր զոր կամ կը ծխեն և կամ կը ծամեն, ինչպէս սովոր են ընդհանրապէս նաւաստիք։ փոքր ինչ եւս ոգելից ըմպելիք կը տրուի իրենց առանց որոյ և ոչ մի նաւաստի երջանիկ է։ Պատսպարանի հաշուեկշիռն որ հրատարակուած է այս օրեր յոյժ հետաքրքրական է և ցոյց կուտայ թէ աշխարհի մէջ գտնուած բոլոր բարեգործական հաստատութիւններէ ճոխն է այն։ Ահա մէկ քանի նշանաւոր թիւեր սոյն հաշիւէն։ Տարեկան եկամուտ 320 հազար տալար որուն քսան և հինգ հազար տալարը կառավարական եւ այլ բաժնեթուղթերէ առնուած տոկոսն է։ իսկ 295 հազար տալարն կալուածներու եկամուտ։ Պատսպարանի տարեկան ծախսն է 250 հազար տալար։ պատրաստի դրամ՝ մէկ միլիոն տալար։ Պատսպարանի չէնքը կարժէ 340 հազար տալար՝ հարիւր վաթսուն արտավար դեռնի վերայ կանգնուած որուն գինն էր 1831ին 16 հազար տալար իսկ այժմ կ՝արժէ մէկ միլիոն և աւելի։ Սոյն հարիւր վաթսուն արտավար երկրի մէկ մասը կը մշակուի իբրեւ ագարակ որուն արդիւնքը կը վայելեն պատսպարեալք։ Շէնքի գեղեցկութիւնը նկարագրել աւելորդ է։ իսկ կ՝արժէ ըսել թէ հիմնադիր Ռանտոլի արձանը կը զարդարէ շէնքի մուտքն որուն չորս անկիւններն յիշատակաց արժանի արձանագրութիւններ կը պարունակեն։ Պատսպարանն եթէ ունի թերութիւն մը՝ այդ ալ օտարազգի նաւաստեաց դէմ իւր դռները փակած լինելն է և ոչ Ամերիկացի նաւաստիք կարող են վայելել սոքա օրհնութիւններն եթէ հինգ տարի Ամերիկայի դրօշակ կրող նաւու մը մէջ ծառայութիւն բրած չեն։ Անդամ մը որ նաւաստի մը հոն մտնելու իրաւունքն ստացաւ՝ ազատապէս կրնայ ամեն աշխարհային հոգերէ ազատ զգալ։ ամեն օր կ՝երթայ ուր որ ուզէ. կ՝զբօսնու, կ՝երգէ, կը պարէ կամ կը ծխէ պարտիզին մէջ ոչ ոք կ՝արգիլէ իրեն։ բաւական է որ արբենալ չըլլայ, և երեկոյին կը մտնէ իւր բնակարանը. կը դարմանուի՝ եթէ հիւանդ է. ըզգեստները կ՝փոխեն եթէ քրտնած է. բաղնիք կը մտնէ եթէ կեղտոտած է. վերջապէս իրօք ապահով նաւահանգիստ մը ուր նաւաստիք կը վայելեն բոլոր աշխարհային հանգստութիւն առանց դժուարութեան՝ բաւական է որ ըսէն բլլան. այսինքն «ապահով նաւահանգիստ նաւաստեաց» անուն պատսպարանը մտնող ամեն նաւաստի ըսէն անունով կը ճանչցուի, ոչ թէ պարոն այս ինչ կամ մրսարը այն ինչ. մէկ անուն միայն ունին պատսպարեալք և այդ է ըսէն։ Զի մոռնանք յիշել թէ իւրաքանչիւր ըսէն փոքր գումար մը ևս կ՝ստանայ հաստատութեան տեսուչէն երբ հեռաւոր տեղ մը պիտի երթայ այցելութեան իւր բարեկամաց և այլոց. անակն որ այդ կողմանէ ևս նեղութիւն չեն քաշեր ատոնք։ Եւ այսպէս ահա երբեմն ծովահենութեամբ զբաղող նաւապետ մը իւր մեղքերը կը քաւէ՝ հազարաւոր ծեր եւ անկարող անձանց պատսպարան մը հաստատելով, առանց որոյ ո՞վ գիտէ այդ խեղճ արարածներ թերևս իրենց ձեռքերը պիտի մաշեցուցէին մուրացկանութեամբ և կամ աւազակութեամբ...։ Ցիշատակդ օրհնեալ ըլլայ, նաւապետ Ռանտոլ։

Մ. Ց. ԹՈՓՃԱՆ ԷԼԵԱՆ

Կը ծանուցուի Արգոյ Տպագրիչներուն թէ՝ Ս. Տամատեան Զուլարանը փոխադրուած է ի Պահճէ Դարու Ճէլալ Պէյ խան թիւ 43, ուր կը ձուլուին նաև բայի հայերէն, յունարէն եւ լատին տառերէ, թուլքերէն Միւհէնտիսեան տառք։ 3-10

ԳԱՐԹԱԼԵԱՆ ԹՈՒԱՒԱՆՈՒԹԻՆ
ԱՌԱՋՆՈՐԴ ԹՈՒԱՒԱՆՈՒԹԻՆ
Ի ՊԷՏՍ ՄԱՆԿԱՆՑ
Գին 3 ղրուշ

ԴԱՍԱԳԻՐՔ ԹՈՒԱՒԱՆՈՒԹԵԱՆ
Ի ՊԷՏՍ ՆԱԽԱԿԹԱՐԱՆԱՑ
Գին 7½ ղրուշ

Մայրաքաղաքիս գլխաւոր վարժարանաց մէջ քանակագիտութեան ուսուցիչ Կարթալեան երուանդ էֆէնտիի աշխատասիրած այդ երկու թուաբանութիւնք կրթական արդի ծրագրին համաձայն պատրաստուած են եւ Պատուոյ աստիճան Ուսումնական խորհուրդէն գնահատուելով վաւերացած և գրելի խաւոր վարժարանաց մէջ մուտ գտած են։ ՀԱՅԿԱԶՆ ՄԻԱՑԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՆ՝ որ իւր 40 էն աւելի վարժարանաց պէտք եղած գրագրոց ընդունելութեամբ պիտի խոստացանի է, մեծապէս գնահատելով այդ գրագրքերն ընդունած է իւր վարժարանաց մէջ եւ այս իսկ կատարեալ երաշխիք մ՝է Գարթալեան թուաբանութեանց ընտրելագոյն մեծութեան եւ կատարելութեան։

Կը գտնուի ամէն հայ գրավաճառաց քով։ 152 13—20

ԼԱՔԷՍ
ԱԳԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԸՆԴԴԻՄ ՀՐԴԵՀԻ
ՀԻՄՆԵԱԼ Ի ԲԱՐԻԶ
Երաշխաւորեալ Դրամագլուխք
50000000 Ֆրանգ
Ընդհանուր էրէսխել Բոլոր Թուրքիոյ
Բ. ՇԷՀԻՐԼԵԱՆ 129
Եօրկիւմիւշ խան թիւ 1, Պահճէ դարու Պեշտաշլը

ՇՐՋԱՔԵՐԱԿԱՆ
Տպարան եւ Գրատուն
ԲԱՑԱԾ
Ն. Ձ. ԱՐԱՄԵԱՆ
Կ. Պոլիս, Զագմագճիլար Եօղուրու
Ցակոբեան խան, Թիւ 8, 9, 10, 11

Պատիւ ունիմ ծանուցանել արգոյ հասարակութեան թէ բարեյիշատակ Հոր՝ ձանիկ Արամեանի համբաւաւոր Տպարանն՝ զոր ցարդ օսար մեռելներ կը վարեին՝ այս անգամ ուղղակի մեր վարչութեան ներքեւ առած եմ։

Այս առթիւ պէտք եղած միջոցներն ի գործ դրած եմ յիսուի գոհացնելու համար զանկեն անոնք՝ որք բարեհաճեին վստահութեամբ պատուել զմեզ։

Տպարանիս մէջ կը գտնուին Հայերէն, Տաճ

PHŒNIX FIRE OFFICE

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՅԹ ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ 1,000,000

"ՖԻՆԻՔՍ"

Հիմնեալ ի Լոնտրն յամին 1782

ՖԻՆԻՔՍ, հիմնեալ առաւելքան մի դար յառաջ, սոսկ հրդեհի ապահովագրութեան ընկերութիւն մ'է՝ որոյ բաժնետէրերը Անգլիոյ ամենահարուստ և հանրածանօթ դրամատէրեր են՝ ունենալով անսահման պատասխանատուութիւն։

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութեան աշխարհահռչակ առատաձեռնութեան մի գլխաւոր ապացոյցն է 17,000,000 Անգլ. ոսկւոյ գումարն զոր ցարդ վճարած է հրդեհի ենթասուց համար։

27

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի և կայծակն՝ կալուածք, կարասիք և ապրանք՝ յոյժ նպաստաւոր պայմանօք և միջնորդութեամբ ստորագրելոց, որք ունիվք լիազօր իշխանութիւն կարգադրելու անմիջապէս մեր ապահովագրելոց կրած վնասներն։

Հ. ՍՈՒԱՆ և ԸՆԿ. ընդհ. գործակալք Կ. Պոլսոյ, Պուլկարիոյ և Սեւ ծովու եզերաց
Թիւ 12, Սանտալճը խան, Ղալաթիա, Աւստրիական թղթատան վերեւ։

HAMBURG MUNICH UNITED

ՀԱՄՊՈՒՐԳ ԵՒ ՄԻՒՆԻԽ

ՄԻԱՑԵԱԼ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ	ֆռանկ 8,000,000
Պահեստի դրամ ցվերջ յունիս 1889	» 5,604,722
Տարեկան հասոյթ » » »	» 12,773,779

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔՍ ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ կ'ապահովագրեն մթերանոցներ և բնակութիւններ և սոցա մէջ գտնուած վաճառքներ և կարասիներ խիստ չափաւոր սակագնօք։

Լիազօր ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ

ՖՈՒԱՆՔՖՕՐԹՈՒԱԶ

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Դրամագլուխ ֆռանկ 6,250,000 Պահեստի դրամ ֆռանկ 1,270,300

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ չոգենաւուց և առագաստանաւուց վրայ բեռցուած վաճառքներ, ինչպէս նաև թղթատարական և փոխադրական ընկերութեանց յանձնուած թանկագին նիւթեր և գրամ պարունակող ծրարներ խիստ նպաստաւոր պայմանօք և սակագնօք։ Այն նիւթերու վրայ մեծագոյն գումարներ կարենալ ապահովագրելու համար Ընկերութիւնս միացած է եւրոպեան 13 լուրջ ապահովագրական հաստատութեանց հետ որոց դրամագլուխն ու պահեստի դրամն է Աւելի քան 100,000,000 ֆռանկ

Լիազօր ներկայացուցիչ համայն Թուրքիոյ

ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ, Պոլիս, Պահչէ—Գաբու, Անանիատիս խան. 4

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԼՊԱՍԻԼԻՐԻ

Թաթլը չիրիս գրչէլի ճէտիտ պին,
իւչ զուրուչ օն փարա.
Սիեահ եուն չէրիտ արչունը ճէտիտ
եիւզ եիրմի պին, եէտի փարա.
Քոզալը նէֆէրաթի փիսկիլիւ ա
տէտ սէքսէն պին, եիրմի եէտի փարա.
Ինճէ քէմիէն պէզի արչունը ճէտիտ
իքի պին, տէօրթի զուրուչ.
Պէհեազ գէվրրճբք մէչինի ատէտ
պին, եէտի զուրուչ.
Տէվէ մարքայը իքի եիւզ եարատա-
լը մաքարա իփիկի ատէտ
14800 պէհեազ
58000 սիեահ
70300 քըրմըզը

50100, պէհէր մաքարասը եիրմի իւչ.
Կիւվէզ եուն չիթա արչունը ճէտիտ
եիւզ էլլի պին.

Այ եըլարզալը քէպիր մատէն փուլ
կրօսա տէօրթի պին տէօրթի եիւզ էլ-
լի, զուրուչ տօգուզ.

Այ եըլարզալը սաղըր մատէն փուլ
կրօսա իքի եիւզ սէքսէն, պէշ զու-
րուչ եիրմի պէշ փարա.

Սաղըր թէլ գօրճա չիֆթ գըրգ պին,
պին չիֆթի սէքիզ զրուչ.

Թէնէքէ բուլ ատէտ սէքսէն պին,
պին ատէտի օն պիր զրուչ օն փարա.

Գուլէլի խատթախանէսինտէ մէվ-
ճուտ խատթէկեանա մախսուս եիւզ
եիկիրմի ատէտ տօլապը թաամիրիեէ-
սիյլէ միւճէտտէուէն պլընաճագ եիւզ
սէքսէն ատէտ տօլապ.

Նիզամիէ անպարարը իչիւն մի-
նագասաեա գօնուլան պայէատէ մու-
բադգամ էշեանքն թըչրինի էվել բու-
մինին իւչիւնճիւ կիւնի զարարը գա-
թիկէրի վիրիկպ, տէօրանինճիւ կիւ-
նիւ եիւզտէ պէշ թէնզիլաթլարքն գա-
պուլ օլունանաղընտան իթաալնա թա-
լիպ օլանլարքն լէվագիմաթ տալիրէ-
սինէ կէլմէկէրի իլան օլունուր.

28 իւլիս 1890 814
Նօ. 18 3—3

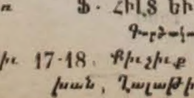

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Եբրէ-էկ Ամէլէ, Կ. Պոլսոյ և Օսմանյան գիւղ-

ԹՈՄԱՍՈՒԼՍԸՆ ՈՐԴԻՊԷՆԸՆԿ

Անուն	Թիւ	Անուն	Թիւ	Անուն	Թիւ
Ալպանս	2000	Ֆլամինկօ	1600	Բալէրմն	3200
Ամէլիա	3000	Կալիլէօ	5500	Լանտէր	1700
Ամօլլօ	5500	Կիրգանս	2200	Բրամէ	1500
Արկս	300	Կոզզ	1800	Բոլս	1000
Արիսագա	4000	Կրօսնօ	2200	Քուիգա	2800
Գասանս	3000	Հիրս	2000	Իմալիթ	4400
Գօրտինս	220	Հիսարկս	3000	Լինանգա	8200
Գրամս	2000	Հինտաս	7000	Լոլլս	3000
Գրիֆֆալս	8800	Հումգէր	1200	Լոմէս	8500
Դէլրս	2600	Լամս	5000	Լոզարիս	3500
Գալիբաս	2500	Ճիլանս	2300	Մալէրնս	4000
Գասէս	2100	Քէլաս	2000	Անդիլակս	8200
Գաղս	2000	Քոլրինս	4200	Սարֆս	2000
Գօմս	2700	Քուվնս	2200	Ս. լիմս	2000
Զէքանս	5000	Լէս	2000	Սարնանս	4300
Գլիս	500	Լէբանթս	4500	Թ. Ուրլոզն	3000
Գօլզրասս	4400	Լիվերս	3000	Թուրս	1200
Տիգս	3500	Մարս	1500	Թոլիս	2800
Տոմինս	2500	Մարինկս	4800	Թորրիս	900
Տուբ	2800	Մարգէլլս	6500	Ուրլինս	5000
Տրաս	4100	Մէլս	2000	Վալթուրս	5000
Իսպանս	2600	Մարբրինս	3100	Ելաս	3600
Էյսարաս	3000	Նէլս	2000	Զէկրա	1000
Էլէքթրս	3200	Օրլանս	3000	Տիֆֆանդրս	200
Տրանս	2600	Սթէլլս	5000	Հրմաս	200
Ֆայրան	800	Գրանս	4500	Զէրս	140
Ֆիս	700	Օգդս	2000	Մարքիս	120
Լէմիրլրն Մանարք					8000
Բիրմիրն Մանարք					8000
Լէդիրն Մանարք					8100

Սէրէնդ չոգենաւը, նաւապետ Քօլման, ընդհանուր վաճառքով Հըլէն մեկնած է ամսոյն 6ին՝ ուղղակի Պոլիս գալու համար, և ամսոյս հոկտ. 8,20ին սատ կ'սպասուի։

Ուղեւորներու համար ամէն տէնէրներ կ'ընծայի

Դիմել առ Ֆ. ՀԻԼՏ ԵՒ ՈՒԻՆ
Գրդեղէրք

Թիւ 17-18 Քիչիք Միւնէթ խան, Ղալաթիա

23

ՀԱՋԻ ՇՆՉԱՐԴԵԼՈՒԹԵԱՆ, ՊՐՈՆՇԻԴԻ, ՀԱՐԲՈՒԽԻ, ՑՐՏԱՌՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՉԱՑՆԻ ԿԵՐԿԵՐՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

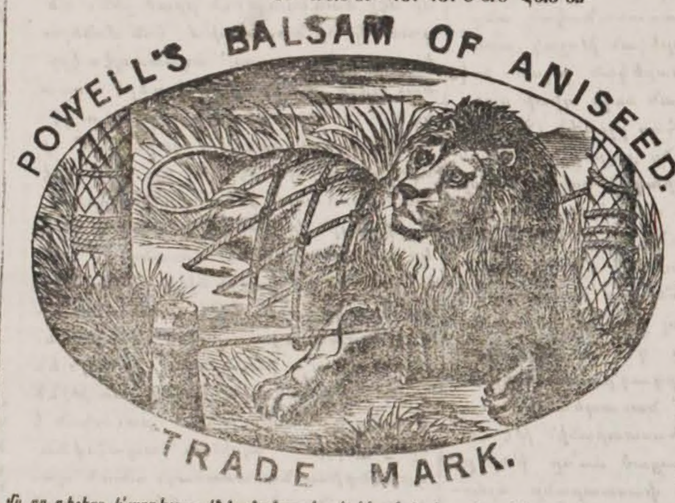

ՀՆՉԱՓՈՂԻ ԵՒ ԻՈՉԱՓՈՂԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՆԵՐ

«Անգլիոյ Թագուհւոյն Նէրդէլի Թագաւորական վրայ, ի Ուէլզ, Լանկոփտա.

«Սիրելի պարոն, Ըստ որում կը նեղուէի յամառ հազ մը որ դիշերը կ'արգելուր ինձ քնանալ և ցերեկը հանգիստ անցուցնել, վերջապէս նոմ Քարթնէսյան ձեռաբաստիչն գործածել ձեր անգլիական բալսամանէն անիսոնի հաստկներով և կրնամ հաւատալ ձեզ թէ առաջին գործածութենէն իսկ զգալի բարւոքում կրեցի, առաջ իսկ պէտք ունենալս գործերս գործելու, և առաջին փոքր որուակը բոլորովին բուժեց զիս։ Ուստի անոր ազդեցութեան վրայ ունեցած մեծ վստահութեամբս կը յանձնարարեմ զայն այլոց։ (Որ.) Վ. Լինդլէյ, Նեղլի Թագաւորական Թագաւորական։»

Կը վաճառուի ամէն դեղատանց և արտաքնալ դեղերու վաճառականաց քով, շիշը 1 շիլինգ 1½ բէնսի, 2 շիլ. 3 բէնսի և 11 շիլիթի։—Պարարատեալ ձեռամբ ԹՕՄԱՍ ԲՕՌԻԼԼԻ, 4, Ալպհան Բալէյս, Պլաքֆրիարս բլոտ, Լոնտոն։

Մեծաքանակ և փոքրաքանակ կը վաճառուի Թուրքիոյ և Պուլկարիոյ Ներկայացուցչին քով։
60 Մ. ԷՅՄԻՆՏ ԽԱՐԻՍԱՆԱՆ.

Անգլիական Ընդհանուր մթերանոց, Վ. Ղալատա, պահականոցին քով, կայսրան Թրամուէյից։ 95 և 97

ՈՉ ԵՒՍ ՏԿԱՐՈՒԹԻՒՆ — ՈՉ ԵՒՍ ԱՐԵԱՆ ՆՈՒԱՋՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԻԱԼ—ՊՈՏԷՆԻ ԵՐԿԱԹ

605

Այս բազադրութիւն մեծագոյն յաջողութեամբ կը յանձնարարուի Ֆրանսայի գլխաւոր բժիշկներէն, որք, յետ գործածութեան, նախամեծար համարած են զայն միւս երկաթախառն պատրաստութիւններէն։

Այս էրլի՝, շատ-էրլի հոգ յեր ներէ, ֆոր գէ-բոնրիթ կ'առնուն էլիրքն և մանուկներն

Պնգութիւն չի տար, ատամքը չի գրգռեր, ակռայները չի սեւցներ։

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ՝ ԾԱՆՆԻ ԵՒ ԺՈՐՏԱՆ, 1, Կամուրջի հրապարակ, Պոլիս

ՄՈԳԱԿԱՆ ՆԵՐԿ

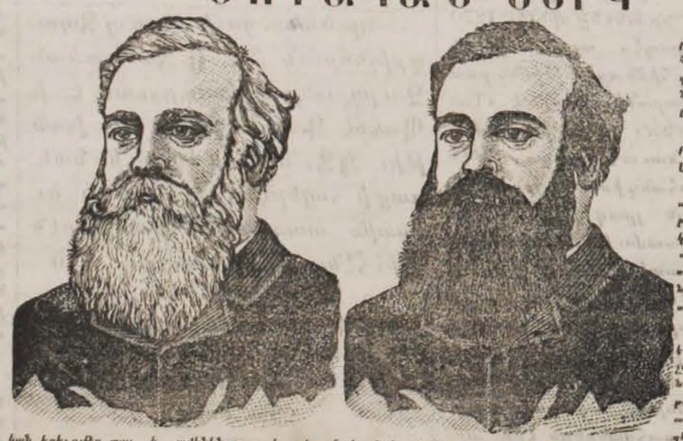

Նոր գիւտ մաքրուն գոյնը փոխելու համար մէկ երկու անգամէն, առանց ուրիշ նիւթի գործածութեան և կամ լուացքի։

ՇԱԳԱՆԱԿԱԳՈՅՆ ԿԱՄ ՐՆԿԱՆ ԿԱՏԱՐԵԱԼ ՍԵՒԻ

Բազկացեալ միայն արմատներու և խոտերու հիման Ոչիչակ կամ կարմիր մազերն անխիստակ կը փոխուին պայծառ լաչաջոկագոյն կամ թանձր սեւի։

Փորձը ցոյց տուած է թէ այս ներքին ա՛ր-լուի գերազանց է նմանորինակ ուրիշ պատրաստութիւններ։ Իւր առաւելութիւնն է մազերուն ամէնէն թեթև կամ երեւոյթը տալ և ամէնէն ուշագիր գիտոցն ի դէրս հանելն։ Կը կասեցուցնէ հեռաց անկումը, գլուխը կը մաքրեն թեթիք կ'անէնտացնէ և նոր այծ կուտայ մազերին մարթիներ։ Ուշադրութեամբ կարդալ։

ԳՈ. ԴԱՆԹՄԱՆ ԵՂԱՆԱԿԸ

Սրուանն երբոյնել գործածելէ առաջ և փոքր բանակութեամբ հեղուկին դնել, սկսուելիք մը մէջ, յետոյ բարակ դզրիչ ատնորով մը կամ այդ հեղուկին մէջ թրջած ապտեղով մը թեթև կերպով մազերուն վրայ անցուցնել զայն, այնպէս որ ամբողջ մազերը թրջին։ Ապա գլուխը բաց պահել մինչև որ հեղուկը ոգիանայ։ Բոլոր մազերը մէկ լուացով, ամենը մէկ երկու գործածութեան պէտք ունին, այլոց համար մէկ անգամը բաւ է։ Եթէ մէկ երկու անգամէն աւելի գործածուի, գոյնն աւելի թանձր կ'ելլայ։ Անգամ մը որ ուզուած գոյնը մեծաք բերուած են, գոյն տարիներով պահելու համար կը բաւէ երբեք լոյս չարքին անգամ մը հեղուկին գործածելն նոյն եղանակը գործածելու և մարդերի և պիսիներուն համար։ Պետք կայ գլուխը լուալ գործածութենէն առաջ կամ ետքը։ Մարդն գէնքն և մեռնելիքը լուալ առ ի գրգռելութիւն։

Դան. Եթէ ուզուած գոյնը մեծաք չբերուի մէկ երկու գործածութենէն ետքը, գլուխը լուալու է գել մը տալով. ապա գլուխն քանալու է այդ ներքին մէջ թրջելուկս Քրչան ապտեղ մը, և ուզուած ազդեցութիւնն յաջող կուգայ անմիջապէս։

ԿԵՂԵՑԿԵՐԵՆ ՁԵՒԱԿԱՆ.

Միակ կեդրոնատեղի ԷՅՄԻՆՏ ԳԱՐԱՆԱՆ, ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԹԵՐԱՆՈՑ, Վ. Ղալատա, Պահականոցին քով, կայսրան Ղալաթիա-Շիշլիի Թրամվէյից, Թիւ 95 և 9. Ղալատա։ 601

ՖԱՈՒՋՈՒԷ ՄՈՒՃԱԿ

(ԼԱՍՏԻՔ)

ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ ՆՈՐԱՀ ՊՐԻԹԻՇ ՐԻՊԼԻՐ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Մեր յանձնորդներու փոխաքանաց համաձայն, մեր այս տարուան քաուչուչ մուճակներն, որք իրենց վրայ իբրեւ նշան կշիռ մը կը կրեն, խիստ ճաշակաւոր, նուրբ և հաստատուն շինուած են կոռա բէբէռով։

Պոլսոյ հրապարակին վրայ երկար տարիներ ի վեր ճանչցուած է թէ մեր քաուչուչ մուճակները կը գերազանցեն քան տարիէ ի վեր գործածուած բոլոր մուճակները։

Մեր մուճակներու ներքին կողմը կշիռի մը և արտաքին կողմն ալ առիւծի մը պատկերը դրոշմուած է իրրեւ նշան։ Կը վաճառուին ի Պոլիս Սուլթան Համամ աղբիւրի մօտ Սեպուլ ագա Տէմիրճեանի թիւ 47 և 49 խանութներն և բոլոր քաուչուչ մուճակ վաճառողներու քով։ Կեդրոնատեղին է ի Պոլիս, Պահչէ Գաբու, Գոճաման Օղլու խան. Ծորմի Կիւրալի թիւ 13 մթերանոցը։

167

ՎԱԼԷԻ ԴԵՂԱՀԱՏՆԵՐԸ

ընդունուած և յանձնարարուած ընդդէմ գուշնաւութեան, արեան պակասութեան, արեան կորստեան, սպիտակ հոսման և ընդհանուր տկարման ու նկարչութեան ամէն վիճակներ.

Նոյն. Վալէի Դեղահատները [Ճշմարիտ] սպիտակ են և իւրաքանչիւրին վրայ գրուած է Վալէի անունը։ Ամէն դեղատանց մէջ, և թիւ 19, ժագոպ փողոց, Բարիզ, Տուն Լա Ֆիւէն։ 64

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ԳԱՌԼԸՄԱՆ ԵՒ ՊԼՈՒՄՊԷՐԿԻ

Ղալաթիա Պէօյիւք Միլլէթ խան, մի-ջազգ. թղթատարատան վրայի յարկը, և ի Զմիւռնիա Էվանկէլիքի փողոց թիւ 59

Այս նշանաւոր գործատունն, որ արժանաւոր համբաւ մի ստացած է ի մէջ, այս ամսան եղանկին առթիւ իւր վաճառքներու քանակութեան վրայ յաւելում մի կ'ընէ, որ արդէն բաւականութիւն է Ֆրանսական, Անգլիական, Գերմանական եւ Պելճիական բերդերու զանազան տեսակներով։

Հետեւաբար իւր բուն գործարանին ապրանքներուն վրայ որք են՝ օձաի համար ամէն տեսակ ճարմանդներնք, բանուածք, կիսազգեստք, քուլիքք, փոքրք, թաշկինակ, սեղանի պիտոյք, շապիկ, շապկընկեր, ատամանք, ֆլանել կանանց օրիորդաց և փոքր տղկանց համար զարդազգեստներ, աւելցած է ուրիշ տեսակ անթիւ նիւթեր բոլորն ալ ընտիր տեսակէ։

Հասարակաց զարմանքը կը գրաւէ մանաւանդ այն վայելուչ և զանազան տեսակ վերարկուներն և ճաքէթներն կանանց օրիորդաց և տղայոց, որք բոլորն ալ վերջին նորաձեւութեան համեմատ ճաշակով ու չքեղութեամբ յօրինեալ են։

Յաւելուած մի ըրած է նաև ապտրուած զգեստներու պատրաստութեան նորաձեւութեան վրայ որ արդէն ճոխ է պէտքան, և իւր ընդարձակ արհեստանոցին շնորհիւ կրնայ կատարելագոյն գոհացնել բոլորը իւր յաճախորդները նոցա ճաշակին ու բաղձանաց համեմատ ի գործ դնելով ինչ որ ապրանքներն։ Կը գտնուի նաև մինչեւ 16 տարեկան տղայոց համար ամէն տեսակ զգեստներ բարձներ խիստ չափաւոր գներով։

Կը ծախուին մեծ և փոքրաքանակութեամբ։

ՍԱԿԱՐԿՈՒԹԻՒՆ ՉԿԱՑ 24

ԱՄԵՆԱԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

Կարդացէ՛ք, փորձեցէ՛ք, ամեն կերպով գոհ պիտի ըլլաք

Հանրածանօթ ձեւագիտ Պ. Անտոն և իւր Տիկինը Փ. Խրիմեան, պատիւ ունին ծանուցանել ազգայնոց թէ, այս անգամ Պոլիս Մուսալա ճատտէսի Մանկական պարտէզի դիմացը թիւ 10 տունը, գործատուն մը (*) հաստատած են իգական սեռի ամէն տեսակ զգեստներ ձեւելու և կարելու համար։ Բարեձեւ, մաքուր կար, և մինչեւ ցարդ չիմացուած Աժէն Գին։ Հարսանեաց օժտի համար եւս պատրաստուած զգեստներն ուրիշներուն խնդրած գինէն կէս ԱՌ կէս պիտի զեղջուին։ Ուրեմն գիմեցէ՛ք և պիտի գարմանաք։ Յաճախորդուհիք լիովին գոհանալու համար ամէն ջանք և ճիգ չպիտի խնայուի և թէ առանց տունէն դուրս ելլելու կարող պիտի ըլլան զգեստներն ձեւել և կարել տալով հագնելու։ Բաւ է որ իմաց տրուի գործատունն և անմիջապէս պատրաստ են գալ։ Վերջապէս ամէն զոհողութիւն յանձն առած են, կէտիկ Բաշալէն մինչ ի Ենիգարու Սամանթիա բնակիչ ազգայնոց գիւրութեան համար, ուրեմն Ազնուազն հայ Տիկնոջք և Օրիորդք ալ փոխանակ թէ օտար և թէ բրաթիք գերձակուհիներու դիմելու և բարձր գիներ վճարելով կերպասներն բերդել տալու, փորձեն մոտիսդ Խրիմեանները և անտարակոյս ենք որ գոհ պիտի լինին, թէ զգեստներուն վայելուչ բարեձեւութեան և թէ գնոց ամենութեանը, որով և քաղաքացի պիտի ըլլան սոյն Հայ և քաջ ձեւագիտները։

Բաց ի սոցանէ Ա. Խրիմեան կը փութայ եւս յայտարարել որ իգական սեռի ամենայն հրաժեշտ և միւս զգալի պէտքը լրացնող ձեւագիտութիւնը դասախօսելու պատրաստ է, թէ գործատանը մէջ և թէ մասնաւորաց տուները։ Դիւրուսոյց և հիանալի նոր մէթոտով մը, որ գրէթէ 30 դասով կաւարտի ուսանողութեան շրջանն ամբողջ փորձերով, ոչ թէ՛ թութակօրէն։ Մասնաւոր փափաքողաց ամէն տեսակ կար կարել եւս կ'ուսուցուի, գոհացուցիչ պայմաններով, որոնցմով ուսանողուհին վարպետ մոտիսդի մը գիտցածը կատարելապէս կը սորվի և կը գերազանցէ։ Անհաւատալի ժամն գին ամեն քսակաց գիւրամատչելի։ ՏԻԿԻՆ Փ. ԵՒ Ա. ԽՐԻՄԵԱՆ

[Մոտիսդ] և դասատու իգական սեռի զգեստուց ձեւագիտութեան

(*) Գործատունս ուրիշ տանց հետ չի շփոթելու համար տանը վրան Բաղել մը եւս կը գտնուի։ 175 3—4

ԱՏԱՂՁԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Բերա Գալեօնցը Քոլլուգ

փուան կից Թիւ 91

Օտուն Գաբուի առաղձի վաճառական-ներէն Եուվանաքի Էֆէնտի Միխաիլիի ի Բերա առաղձի վաճառատուն մը բացած է, ուր ամեն տեսակ առաղձներ կը վաճառուին նաւամատոյցի գնով։ 1—10

ՇԻՐԲԷԹԻ ԽԱՅՐԻՑԼ

Հասպէլ մէվմիմ կիւնէլէրին գրասմասը ճիհէթի իլէ Շիրքէթի Խայրիէ վաբօրլարը-նըն վարագաի իլանիյէ մուճիպինճէ բազարլարտան մատտա կիւնէլէրտէ սապակլարը սատթ 12տէ եէնիմահալլէ, Պէպէք, Վանիքէյ, Իսկիւտար իսկէլէլէրինէ քէօրրիւյէ իճրա էյլէտիքլէրի պիրինճի սէֆէրլէր իլէ, քէօրրիւտէն սատթ 12.50տէ տօղրու Գանտիլիյէ վէ սատթ 1տէ Գավգալարա գատար բուսէյի ճիհէթինէ վէ սատթ 1.20տէ Պէյգօզա վէ անտէն եէնի քէօյէ գատար անատօլու ճիհէթինէ իճրա էյլէտիքլէրի սէֆէրլէր Թըշրինի էվվելին իքինճի սալը կիւնիւնտէն իթիբարէն իճրա օլունմայաճաղը կիպի, սապակլարը տոխի Պէյգօզտան սատթ 12 վաբօրը եարըմ սատթ սօնրա հարաքէթ խյէյէճէկի Շիրքէթի Խայրիյէ Թարաֆընտան իլան օլունուր։

27 իւլիս 1890 813 3—3

COMP RUSSE

DE NAVIGATION A VAPEUR ET DE COMMERCE

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՆԱՒԱՐԿՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՈՒՐԻ

Նաթուան երթեւեկութիւնք

Օր	Հեղ.	Ժամ.	Երթ-ելք	Տեղն
Հբ.	1 13	նր.	Օտեսա	
Կշ.	2 14	5 նր.	Աշքանդրիա	
Դշ.	3.15	10 առ.	Անատօլու	
Դշ.	3.15	10 առ.	Սեվաստոպոլ	
Եշ.	4 16	2 նր	Օտեսա	

Մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել առ Գործակալութիւնն Ռուսական ընկերութեան ի Քիրչէ Գաբու։ 26

Ա. տատանտէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՔԷ

ԱՐԵՒԵԼ ԵԱՆ

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴ ՄԷՋ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ՓԻԼՃԻՔ—ՉԷՔՄԷՃԷ

Սկսեալ ի 1 Հոկտեմբեր (Ն. Տ.) 1890, մինչեւ ցնոր տեսութիւն

Կ. ՊՈԼՍԷՆ ՓԻԼՃԻՔ—ՉԷՔՄԷՃԷ

ԹՈՒՄԱՆԱՄԱՐ ԿԱՌԱԹՄԱՆՈՅ

	6	8	10	52	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	38	40	42	44	46
	Առաւօտ												Իրիկուն									
	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.
Կ. Պոլիս	6 30	7	...	7 30	7 50	8 30	9	..	9 30	10		10 30	1	...	11 30	12	1 30	2	..	2 30	3	...
Պասմանգարա	6 9	7 9		7 39	8 8	8 39	9 9	9 39	10 9	10 9	1	9 11	39	12	6	1 39	2 9	2	39	3 9	4 9	4 39
Եէնի—գաբու	6 43	7 13		7 43	...	8 43	9 13	9 43	10 13	10 43	11	13	11 43	12	13	1 43	2 13	2 43	3	13	4 13	4 43
Սատամ փաշա	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Սամանթիա	6 49	7 19		7 48	...	8 49	9 18	9 49	10 19	10 49	11	18	1 49	12	19	1 49	2 18	2 49	3	19	4 19	4 49
Եէնի—գուլէ	6 54	7 23		8 1	8 22	8 54	9 21	9 54	10 2	10 54	11	21	11 54	12	22	1 54	2 21	2 54	3	24	4 25	4 54
Մաղրիգիւղ	7 9	7 33		8 12	8 39	9 6	...	10 5	10 35	11 6	..	...	12 6	..	...	2 6	...	3 5	3	36	4 35	5 6
Ալ Մթէֆնան	7 18	...	8 21	8 52	9 15	...	...	...	...	11 15	..	...	12 17	..	...	2 15	...	...	3	45	...	5 15
Քիւչիւք Չէք.	...	...	...	9 2	...	...	...	...	...	...	...	...	12 25	..	...	...	...	...	...	...	...	...

ՓԻԼՃԻՔ—ՉԷՔՄԷՃԷՆ Կ. ՊՈԼԻՍ

ԹՈՒՄԱՆԱՄԱՐ ԿԱՌԱԹՄԱՆՈՅ

	5	7	9	11	13	15	17	19	21	23	25	27	29	31	33	35	37	39	41	43	45	51
	Առաւօտ												Իրիկուն									
	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.	ժ.	ր.
Քիւչիւք Չէք.	...	6	50	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Ալ Մթէֆնան	6 30	7	...	8	...	8 30	...	...	...	...	...	...	1 20	...	...	...	...	...	...	7	6	...
Մաղրիգիւղ	6 40	7	10	7 40	8 11	8 40	...	...	9 40	10 10	10 40	...	...	11 3	...	1 30	...	2 30	...	...	...	...
Եէնի—գուլէ	6 52	7	22	7 51	8 23	8 52	9 26	9 53	10 24	10 53	11 26	11 53	...	...	...	1 40	...	...	4	...	...	5 30
Սամանթիա	6 56	7	26	...	8 26	8 56	9 29	9 57	10 28	10 57	11 29	11 57	1 24	1	53	2	16	2 40	3	10	4 10	4 40
Տաղաւ փաշա	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	1 28	1	57	2	29	2 53	3	24	4 24	4 53
Եէնի—գաբու	7	2	7	32	...	8 32	9	2	9 34	10	3	10 34	11	3	11 34	12	3	2 57	3	28	4 28	4 57
Գալատա—գաբու	7	8	7	38	7 59	8 38	9	8	9 38	10	8	10 38	11	8	11 38	12	8	3	3	34	4 34	5
Կ. Պոլիս	7	16	7	46	8	7 8 46	9	16	9 46	10	16	10 46	11	16	11 46	12	16	1 46	2	16	2 46	3 16

Փոքր ծրարներն անխիստ կ'ընդունուին ամեն կատարմէն մէջ, իսկ մեծ ծրարը Պոլսէն Մարմարիզ կամ աւելի հեռու կայարանաց մէջն բանաղ կատարմամբ մէջ միայն ընդունուին. Թիւ 1 և 2 կատարումներն ունին Ա. Բ. և Գ. կարգի վագոնները. մինչ կատարումներն ունին միայն Բ. և Գ. կարգի վագոնները։